

**O wolności Korony
 Polskiej y Wielkiego Kieństwa Ci-
 tewskiego / a o srogim zniewoleniu
 inszych Krolestw pod tyranskim iarzmem Eu-
 reckim: o rokoszu niniejszego tyrana Eureka-
 go Amurata / y wszystkich Krolow domu Otto-
 manskiego / krotki a skuteczny wywod: tudziez
 ktorymby sposobem ta zla moc pogansta
 okrocona byc mogla.**

**W Metyse Strytomskiego przestroga /
 w Konstantynopolu / wedlug czasu istotnie
 gwoli oyezycznie napisana.**

W Krakowie /

**W Drukarni Mikolajia Szarffenbergera /
 Roku Panskiego 1575.**

IN ARMA ILLVSTRIS AC MAGNI
FICI DOMINI D. IOANNIS COSTA
a Stangenborg, SANDOMIRIEN PALATINI, &c.

E. XXIX 355

madhi

Fortis, vt Alcides æquis virtutibus olim
Floruit, hoc similem te quoq; stemma docet:
Pectore namq; tuo quæ sit constantia, quantum
Robur in aduersis, quis pietatis apex
Non tantum solea, hæc cruce ter-suffulta sed ipse
Indicat effectus, per tua facta rei
Hac insiste igitur, gressum qua stemmata monstrant
O vir per multos non reticende dies.

ILLVSTRI ET MAGNIFI
CO HAEROI, DOMINO, D. IO:

anni Costca, à Stangenborg, Sandomiriensi Palatino, nec non
Terrarū Prussiae Tesauro dignissimo, Marienburgensi, Pus
ceñ, Tczouieñ, Koscieriesi: &c. &c. Capitaneo, Domino, Dño
summa semper obseruantia colendissimo.

VM nemo sit Illustris & Magnifice Dñe,
qui studiū, ac charitatem reliquis omnibus,
secūdum Deum rebus non prætulerit liben
tissime patrię suę: Certè nec mihi vitio quis
quam est vt opinor daturus: quod rerū im
peritus: & ab excellentissimarū artiū cogni
tione propemodū alienus adolescens, plus Marti quā Musis
addictus, ea in lucē proferre sim ausus, quę cū ingenti fructu
totius Reipub: coniuncta fore non dubito, & quę maxima di
ligentia cōquisiui, dum Generosum Dñum Andream Tarano
uium praelatissime de hac Reipub: meritū, quarta hac lega
tione Turcica fungentem; explorandarū illarū regionū causa
comittarer. Vbi inter cætera, Zelimo fatis ex imperij maiesta
te, & gloria præsens nobis deturbato; qui huic successit
scelere & audacia par, tyrannide autē superior Amurates, no
ua dominandi libidine inflatus: quinq; fratribus trucidatis,
comitia in castris suburbanis Bisantij celebrauit, atq; à qbusdā
purpuratis irritatus, vt ictum a præcessoribus suis cū Polonis
fœdus, primo quoq; tēpore aboleret Poloniam vniuersam, quin
decim hebdomadarū spacio debellari, & imperio Ottomanico
A ñ adiungi

adiungi posse: multaq; alia obscena relatu horrenda, de Sarmatiz oppressione, in medium proferrebant, quæ tamen omnia Deo cogitationes impiorum superbas implicante, irrita facta sunt. Ego igitur cum me Poloniz matris charissimæ alumnum profitear, ne illam officio debitz obseruantiz defraudari paterer, hæc cõmentaria vulgaribus istis numeris de libertate, & immunitatibus Sarmatiz inclitæ tuendis, de patria ppugnanda, & deris perniciosa suspicione, consilijsq; Turcicis Reipub: nostre periculosissimis, insuper de immanissima Christianorũ oppressione, de successione, & gestis familiæ Ottomanicæ, diligentissimè describenda curauit: tibiq; clarissimo Senatori, què taliũ rerũ cognitione delectari scio, dedicanda putauit. Quod omnes boni te cum maximis ñs bonis fortunæ & corporis, quasi numen quoddã a superis demissũ suspiciant, prolapiam tuam rebus summa dexteritate gestis illustrem, diuinam propè sapientiam/singularem prudentiam, iudicij maturitatem, consilij grauitatẽ, iusticiam, sacrosanctę fidei, & religionis in tanta temporũ calamitate puritatẽ, innatam Heroicam fortitudinẽ, studiũ & liberalitatẽ in exhaustam, erga virtutis alumnos reuereantur & colant: patremq; patrię vno ore prædicent. Habes earũ laudũ & consiliorũ collegam dignissimũ, et quasi Thæseũ fidelissimũ, Illustrem ac magnificũ dominũ, D. Nicolaũ Mieleciũ Podoliz Palatinũ: hac tempestate verè prudentissimũ senatorem, quem vt tuę virtutis Heroicę amantissimum, tecum pariter compellandũ duxi. Qui diuo Carolõ quinto, ac Ferdinando imperatoribus (in quorum castris summa cum patrię suæ laude iuuenis strenuè militauit)

militer in tantū probatus est, ut dignū censerent: cui summa regiminis copiarū Sarmatiæ cōmitteretur. Hic em̄ cū foris multa documenta virtutis, atq; præstantiæ suæ edidisset, in patriam reuersus, cū Moschis ac Tartaris sæpissimè dimicauit. Turcarūq; in Valachia, subitis & tumultuarijs eruptionibus, parua manu feroces summa cū laude nominis Poloni, contudit spiritus. Atq; vtinam plures vobis duobus patriæ huius luminibus, n̄s in afflictis, & ferè deploratis Reipub: negotijs haberemus, leuioribus certè incōmodis, minoribusq; difficultatibus obrueremur: Floreret proculdubio nomē inclitæ Poloniæ authoritas huius imperij, Reipub:q; maiestas illustrissima effici posset. Nunc autē ad omnia nr̄e tempestatis depellenda pericula: Hæros inclitæ in Roxolaniā hanc diuino quodā consilio, vocatus mihi videris, quæ hostiū incuribus exposita, celsitudinem tuā, reliquosq; omnes senatores prudentiss: (quorū est & ea authoritas vt possint, & ea pietas vt velint) implorat, quatenus promptissima sollicitudine, & vigilātia, recto, iustoq; in ordine constituatur, finesq; sui ab incursu hostilidefēdantur, discordijs ciuilibus, odijsq; mutuis procerū extinctis, et ad pacis ac concordie vinculū reductis, sumptibus bellicis, & viribus, quibus inuicem nunc abutuntur, ad hostem cōmunē Dei & hominū, iam iamq; capitibus nr̄is imminētē, vt incipiant, ne aliquando afflictissima, ac ppe desperata hæc patria nostra, intestinis bellis penitus deflagraret, cū nulla fuerit vnquā Reipub: neq; tam aucta opibus, neq; tam florens rebus p̄sperè gestis, quæ non ex paruis interdū erratis, in maxima incidere pericula. Quod Poloniæ nr̄æ hoc præsertim interregni tempore,

maximè cauendū est, cui non plus, ab armatis hostibus periculi est, quam à domesticis discordijs: Quibus etiam si hostis non adsit: corruere tñ nisi ad se redeat possit. Proinde Illustris & magnifice Hæros: in hac perturbata omnium ordinū Regni confusione enittendum, vt quamprimū concordia ciuium stabiliri queat: qua cælitus nobis affulgente, omnia cedant prospera: & hostis maligni conatibus (qui nra patriæ, salutis fortunis, libertati, religioni, coniugibus, liberis insidiatur) faciliè Deo Duce resisti, occurriq; posse sperandū est. Si ipsi tempore pacis, dum adhuc salui sumus, dum florentissimum Regnum integras vires (quæ olim sæpius Turcas ad fædus petendum compulerunt) dum authoritatem libertatemq; intactam habemus: bonis rebus, bene vti poterimus. Cōmoueat nos Valachia status deploratissimus, Vngaria calamitas horrenda, ac vicina seruitus. Ne cū perfinitimos nros, fæderis falsi occasione, impunè tyrannus grassatus fuerit, & in circuitu nro omnia sibi subiugauerit, nos demū oscitantes, quod astutè mollietur, opprimat. Quo factò, libertas omnis prorsus, omnibus ordinibus adimeretur. Non vxor, non liberi, non fundi tuti haberètur. Idem esset, & vitæ & necis dominus: non lege sed fuste, catenis, carceribus, verberibus, ad omnes tyranni libidines, (vt aliorum nunc deplorato statu edoctus sum) compelleremur: aræ Christi, omni scelere prophanatæ, Machometo impio dicarentur. Id quū tam crebrò & apertè in vicinis Regnis & alijs quibusq; olim florentissimis monarchijs, miserè acciderit. Nescio quo pacto rudes semper & pueri, ad has fallacias, cassesq; reperimur. Igitur cū tuum celeberrimū nomen Heros amplissimi

amplissime vniuersam Turciã rerum gestarum dexteritate repleuerit: sub illius titulo præclarissimo, vt Sarmatiz equites paratiores ad defendenda suę libertatis iura efficerem, hoc opusculum vulgare Constantinopoli elaboratũ: omnibus legendum in lucem emissi, non ingenij ostentandi quod mihi hac in parte nullum tribuo, sed cõmunis emolumenti causa. Quod si voluntas in rebus magnis laudem meretur: existimo hoc officium meũ exile, cum voluntate bene merendi de Repub: coniunctum minime vituperandum. Quæso igitur & oro, vt tua eximia virtus & sapientia, hos meos labores (qui tuam celsitudinem suum Possionem, Mesallam, Mæcenatem studiosisq; liberalissimum delegerunt) hilari animo sulcipiat, Artaxerxis Persarum Monarchę non immemor: qui aquę haustum tempestiuè sibi ab agricola oblatũ: liberalitate Regia recompensauit, exiguum quippè agnosco tenuitatis meę munus, si tanti principis ratio habeatur: magnum uerò, si Heroica magnanimitas expendi queat. Quod si exporrecta, & liberali fronte: id quidquid flagrãti animo offertur acceptum sensero, pro viribus enitar, plura maioraq; Reipub: huius emolumenti causa ad decus tuę celsitudinis immortale subeunda.

Vale Hæros inclitæ. CRacouiz, anno à CHRISTO nato
M 5 7 5. Iunij 21.

Illustris Celsitudinis tuę

Cliens deditissio
mus.

Matthys Strykouius

AD CHRISTIANVM
LECTOREM,

Andreas Tricesius.

Perlege Turcarum quam non sit fidere tutum;
Christiadas vastant qui ferro atq; igne, tyrannis,
Et si delectant te publica cōmoda, cernes,
Christiadis vis prisca animi si quando rediret,
Non ita dormirent altum, luxuq; soluti
Turpem desidiam sequerentur, & ocia, at omnes
Certatim sumptis ruerent foeliciter armis
In Turcas, essetq; breui saeuissimus hostis
Seruus vt ante fuit, CHRISTO duce, & auspice CHRISTO,
Per vestram vos oro fidem, perq; omnia sacra
Christiade, cuiusq; animosq; attollite vestros,
Et ruite in Turcas sacra to foedere iuncti,
Præsto aderit vobis cœlum qui temperat altum
Auxilio DEVS omnipotens, vincetis, & hoste
Perfracto, & domito, & vestro procul orbe coacto
Cedere, cum magna referetis laude triumphos.
Experti vos ista monent Taranouius, omnem
Lustravit qui barbaricam mala plurima passus,
Et nunc legatus Getici redit orbe tyranni,
Illiusq; comes Musarum dulcis alumnus
STRYKOUUS, vidit qui Turcas, atq; tyrannum
Moscorum gentis, quo non immanior alter
Ante fuit, nec erit, vasti dum machina mundi
Stabit, Tricesio vestro quoq; credite vati.

ATAOR ITXR

**Wolności Nadroższym
Kleinocie SARMÁTskim / y o zniewoleniu
wiernych Bożnych pod Tyránstwem
Lureczkim.**

M A T H S A S K i n k o w s k i e g o /

Rozdział pierwszy.

S A K M A T s k a W O L n o ś ć S t á w i e /
 myśli pióro moje /
 S k t h o r e y w s y s t k i c h d o b r e h o y n i e
 z d r o w e p l y n a z d r o i e .
 N á d w s y s t k i s t á r b y d r o z s z a / k t o r e s w i á t s e r o k i
 N a w s o b i e / y z w y s p á m i O c e a n g l e b o k i :
 L e c z k t o i e y w y p o w i e d z i e ć m o ż e d á r y w s y s t k i :
 K t o w y s t o w i p o c i e c h y / y p l o d n e p o ż y t k i :
 T r u d n o : B o y A p o l o s a m n i e z d o ł a t e m u /
 y M e r k u r i u s z ł o ż y r o z u m k o w i s w e m u /
 P r o ż n o i á k w i d z e / ż a d á ć z H e l i k o n u r á d y /
 N i c z P á r n á s u s / n i c z w o n n e C e t r o p ý s k i e s a d y /
 N i c z p o w a s S i c e l i d e s M u s z a / w t e y r o z m o w i e
 S z u k á ć z i n a d p o s i l k u m u s z e s w o i e y g ł o w i e /
 B O d k o g o ż

Prożna
pomoc
Bogom
pogań-
skich.

O wolności Polskiej.

Od kogoż tedy począć? od wiecznego Boga/
Który sam jest początek/ szrodek/ koniec/ droga/
On ciemnochmurne naprzód przepási rosprawił/
Słowem iednym/wszystkie^v światu grunt vstawił/
Vstawięcznie obrótne on niebo zbudował/
I gwiazd wiezdzbliwych woystkã na nim vshykował
On słońce niezgãšone sam wozi po niebie/
W czym Phaeton gdy zmylił/wstydzi sie dziś siebie.
On ziemiã hoynopłodna/ y pieniste morze
Sprawił/ a dziwnemi ie dary odzias sporze/
On w szłowiekã mądrosći wieczney ducha włożył.
I w wszystkim stworzeniu pãnem go przelożył/
Obdãrzył go wolnoścã/ y słodka swieboda
Mãło go od Angiolow vblżył vroda.
Ty tedy wieczna myśli/ niedościgly Boże
Gdyż przez ciebie mysl ludzka rzedzić sie nie moze.
Kãcz sam wieršz moy sprawowãc/ã wiedz pizoro moie/
Aby krzywo nie pošlo/lecž gdzie drogi twoie.
Vmyst moy wiesz/ oyczynie iz to piške gwoli
Zãluiac wiernych twoich/ zemdlonych w niewoli.
Widac by Sãrmãtowie twoi/ swey wolności
Strzegli/ ktora od ciebie trzymãia w cãłoścì/
Zlym Pogãnom swiebody broniac nieprzedãney/
Ant wedlug zacnoścì swey ošãcowãney.
Bo iest drozka nãd zloto/nãd wszystkie Kleinoty
Gdyż w dobrym vžywãniu iest mãcica cnoty/
Bez niey

Waża
nie moza
ności y do
broci pãñ
stey.

Do pãñã
Bogã.

DEMO:
stenes.

Bez niej wſelkie roſtkoſſy ludzkie wſtawáta/
 A iák ſnieg przed goracym ſłońcem nagle táta/
 Bez niej cnoty niſzczeia/chwała Boża mdleie/
 Bez niej zwyczáie ſwiète/ſtrách iák plewy wieie.
 Bez niej Kząd/práwá zchodza/ y wſtáwy ſwiète.
 A ſpráwiedliwoſć gwałca/tyráńſtwá przeklete.
 Gdy wolnoſć vchrámuie/káżdá rzecz z nią chramie.
 Bo zła niewola wſyſtko/ iák grom nagly łamie.
 Káżdá rzecz co ſie rodzi/zá wolnoſćia ſtoi:
 W niej trwa/w niej ſie weſli/w niej ſie wſytko roi.
 A gdy wolnoſć truchleie/iuż wſyſtko wpada
 Wſelka rzecz iák vmárta/ w mocy ſwey nie włáda.
 Lepſzy Kot myſzólowny/ gdy buia w wolnoſći
 Niż Lew w krácie zámkniony / choć buczy w cerſt.
 Bo będąc krolew zwierzat/nie buia iáko chce/ (woſći.
 Lecż w drzewiánych gránicách/co mu wrzuca lepece.
 Niech ſie ma nailepiey pták/ w klatce ogrodzony/
 Przed ſiá ná wolnoſć miła/ wſyſtek náſadzony/
 Vſilnie wylećieć/ á w zwytkley ſwiebodzié
 Szukáć ſobie pokármu woli choć o głodzié.
 Woláta y myſz oná ná wſi żyć vbogo (drogo.
 W ſwey wolnoſći/ niż w mieſćie w ſtráchu páſć ſie
 Woláta ledá co zgryſć/á záżyć ſwiebody
 Niż w roſtkoſſy niewolney záwždy ſie ſtrzedz ſkódy.
 Wolnoſć wſegę ſtworzenia/ieſt ſpolná rádoſćia (ſćia.
 W ludzích w ptákách/w zwierzetách ieſt doſtkónáloſć
 B ij Teſtknoſć

ISocrates.

Dioñ Caſ
ſius.

Ouidius.

O wolności Polskiej.

Testność na wolność ciągnie wszelką rzecz rodzacą/
Namięyszą creaturkę wyzrzyś tu niey raczą.
Chroni sie ptaszek lepu/ gdy sie wymknie z klatki/
Mija Lis chytry sióła/ mija záiac siatki/
Strzeże sie Rybka wedy/ gdy iey raz skostnie/
Káżdą rzecz sie iák śmierci/ niewoley wáruie.
A gdyż tá chce wolności / iest w niemych zwierzetách:
Iż ia ták sobie waza/ tákże w mdłych ptaszetách.
Czós w ludziách ktorzy Rozum/ y baczenie máia:
Kiedy frogiego iármá niewoley nie znáia.
Ktorych ácz Bog z nátura rozlicznemi dáry
Dzcil/ nád wšyſtki hoynie zwierzetá bez miáry.
Jednáł ich nie mogli hoyniey/ iák wolnościá mila
Ozdobic/ bez ktoreyby człowiek został wila.
Abowiem choc nátura/ náš zmyſt przypiekrzyła
Rozumem/ tákże ciáło dárem swym vſtrzyła.
Jednáł to przez wolności swey wšyſtko ſfankuie/
A żadney ſzczéśliwości w ludziách nie ſpráwuie.
Gdyż w niewoli owoce cnoty trudno ſzczepic/
Muſi Rozum z dzielnościá tyránnom vſtepic.
Trudno y żywot ſwoy wieſc według pobożności.
Bo wšytko muſiſz czynic/ według zlych chciwoſci.
Nie iák ty / lecz iák Tyran gra muſiſz táncowác/
W zlym w dobrym/ woley iego muſiſz vſługowác.
Stráđ wšytko/ cokolwiek iest w Rzeczyſpolitey
nailepſzego/ ták w ſtárby iák w meſtwo obſitey

To ſie

To sie mnoży w wolności/á w niewoli mbleie
 Wszelkie państwo / y z sprawa najlepza niŝczeie.
 Doznały tego one/ przedtym możne państwa/
 W ktorých dziś Turcy swego dowodza tyránstwá.
 Ktore w wolności przedtym/ kwitnely ozdobbnie/
 Dziś leża/ y prawa ich spleśniaty żalobbnie.
 A iak Cycero mowi: Niewola nád gorŝe
 Wszystki rzeczy naigorŝa/ á srozŝa nád srozŝe.
 Ktorey nietylko śmiercia/ lecz zdrowim swym meźnie
 Żasztawiać sie ma każdy/ swiebod strzedz poteźnie.
 Bo Ateniensowie/ y Tebani oni
 Doład od złych Tyránnow byli zniewoloni/
 Poty żadna dzielności meźnie nie styneli/
 Y z dowcipem wrodzonym w tyránstwie gineli.
 Wszyscy pod srogim iarzmem z cnotami gnuśnieli.
 A gdy k wolności przyŝli/ zaraz obiaśnieli.
 Iarżmo z siebie tyránŝkie odrzuciwszy srogie/
 W wiazali sie w swe prawa/ y w wolności drogie.
 A stawŝy sie iak inŝy/ Kycerŝa bieglności
 Y stawna rozstawili swe imie dzielności.
 Tak iż w tryumphách z państwa inŝemi zrownáli/
 Y wet za wet tyránnom swym meźnie oddáli.
 Bo gdy pospolita rzecz rozmnazáli swoje/
 Lekko im bylo noŝić/ miecz/ tarcz/ drzewo/ zbroie/
 Wycwiczyła ich wolność / iż Kzeczpospolita
 Doŝtawili potomkom swym w cnotách obŝita.

Libertas
 & vita, &
 morte de
 fendenda.
 Seruitus
 omnia cō
 fundit.

O wolności Polskiej

Także y Musz święte mieysce v nich miały/
Z Philozophiey grunt Bostkiey fundowały:
Gdzie sie im bylo trudno bez wolności mnożyć/
Bo tyránstwo bárbarskie cnoty zwykło trwożyć.
Jako y dziś widzimy/ze w niewoli brzydkiey
Pod Turki zabaczyli pobożności wshytkiey:
Iż pod ich iárzmem prawie zwierzety sie sstáli/
A drudzy z Chrzesćianstwa w pogánstwo przystáli.
Co im boiażń sprawnie/tribut/zniwolenie/
Y okrutnych tyránnow w gniewie zápalenie:
A iák w on czas z wolności kwitneli nadobnie/
Tak dziś pod srogim iárzmem wzdycháia żálobnie.
Nieumieli hánowác kleynotu drogiego/
Stad przyszli pod Regiment tyránna srogiego.
Ano sławni Rzymianie co światem wladáli/
Nawiecey sie o wolność nád wshytko stárali (cnotcie
W ktorey trwáli/ w náukách/ w mestwie/ w sławie/ w
W páństwie swiátá wshytkiego/iáko kleynot w zlotcie
A tak dokád Rzym wiernie przysrzegal wolności/
Záwždy páństwa swoje miał kwitnace w cáłości.
Miał y Cesarze sprawne/mádre Senatori/ (wzory.
Z ktorych iák z slicznych kwiatkow mogł káždy brác
Iż pońi Phaebus świeci/sławne sa ich dzieie/
A wspomniawszy ich dzielność áż sie serce smieie.
Taká bowiem chec mieli broníc swych wolności
Iż zdrowie swoje dla tey dawáli miłości.

Broniac

Broniac praw/ y swiebody pospolitey rzeczy/
 I prywatą w kat/ á dobro iey mieli ná pieczy/
 A nie tylko swych swiebod/ lecz y cudzych strzegli:
 Swlaszcza co ku ich páństwom w sasiectwie przylegli.
 I Philipem Mácedónskim wiedli woynę stroga/
 Dotąd aż wolność Grekom przywrócili droga/
 Naśládom nie folguiac/ zdrowiu ni trudnościám.
 Pocili sie wzruszeni/ swych sasiad wolnościá:
 Já co od Greków stawa nieśmiertelna mieli/
 Bo Hetmánom iák Bogom zá to slupy leli/
 I ich z oney niewoley meźnie wybáwili/
 Práwá stroga zgwalcione znou nápráwili:
 Stad swiebode nád wšyſtki dobrá przektádali/
 A żadnego pożytku k niey nie przyrownáli/
 A gárdlá swoje záwždy dáć meźnie woleli/
 A niżby kiedy w iármie tyráńskim żyć mieli.
 I tyſiacmi inſzych Cato/ ktorých niź wylicze
 Pierweyby Phebus iásne skrył w morze oblicze.
 Kto zráchuie Troiány meźne/ Greki śmiále/
 Ktorzy gárdlem zmacniáli ſwe wolności cáte.
 I raz vmrzeć oyczyźnie á swiebodzie gwoli
 Woleli/ niź tyſiac lat żyć w ſrogiey niewoli/
 A nie tylko tá ſtałość była w meżách onych (nych).
 Lecz y w żeńſkich pćciách ſlawie wieczney poſwiacoſ
 Ktore cnoty wſpániáley ták náśládownáły/
 Se dla miley swiebody gárdlá wydawáły.

Pietas Ro
manorum

Ważylá

O wolności Polstey.

Magnahis
miratis fac
mineq̄ exē
pla in defē
denda li
bertate.
Cantabrij
skie Nies
wiaſty.

Ważylá zdrowie Judyt oná páni ſwieta/
By oczyszna z niewoley zley była wyieta.
Táſze y Rzymſkie ony meźne białe głowy/
Dawáia w Hitoryách nam przyklad gotowy.
Kiedy teź zwoiowano Cantabryſkie páńſtwá/
Niewiaſty chcąc by uſtly ſwiebod ſwoych tyráńſtwá.
Syny naprzod by nie ſli w niewola/pobily:
A potym ſamy w ſobie noże potopily.
Ták iź krew ſrogo wrzaca buyno ſie pieniká/
Wźdy vmystu z ſtałego w nich nie odmieniká.
Nuż Celtyczkie cne pánie/po woynie poimáne/
Coby ſobie obráły gdy byly pytáne:
Czy vmrzec/ czy w niewoli żyć iákby woláły/
Ony meźnie gárdło dáć w wolności obráły.
A gdy byly przedány nád wola ich drogo/
Sámy ſiebie z ſynámi z zabiłáły ſrogo.
Woláły ſtále vmrzec/ á z miley ſwiebody/
Idź gđzie Pluto ſpráwował Proſerpinie gody/
Lepiey ſobie ważyly ſmiercia wolnoſć kupić/
A niź w niewoli tyká nie pomysli lupić.
Bo człowiek zniewolony iák rybá w odmiecie/
Choć ieſt prozny okowow/trwoży ſie iák w pećie.
Arya Perſka w woysku gdy meźá ſtradałá/
Hetmánowi zwyciezcy zá lup ſie doſtałá.
A gdy ia chciał zniewolic w małżeńſki ſtan ſobie/
Zabiłá ſie chcąc w iednym z meźem leżec grobie.
Márcilla

Celtyczkie
pánie.

Marcilla też od Turkow Kockyn obroniła/
 I wielkość ich po oycu zabitym zgromiła.
 Samileże Policrati/ y meżney Wárachy/
 Ktore ná wiatr pušezáły/ dla wolności stráchy.
 Kto zliczy vph tey mdley plci/ co tak meżne byly/
 Ze o wolność oyczyzny do gardł sie swych bily.
 Wiedziáły iż w niewoli ginie świeta cnota/
 Sprawiedliwość sie błaża iák nedzna sierota.
 Śás iák szczęśliwa oná iest Rzeczpospolita/
 Ktora w wolności miley iest záwždy obfita.
 Jáł szczęśliwe Krolestwo ktore w swey swiebodzie/
 Kwitnie od Boga dáney/ á trwa w iey ochłodzie:
 Gdzie sic volo nie slychác áni sic iubeo
 Wšyſtki práwá podległy iudicio meo.
 Voluntati Ratio niechay vstepnie/
 To Rzad to wyrok dobry co krol rozkázuie:
 Twoy staw á ryba moia/ moy owoc/ twoy ogród.
 W lesie moy zwierz á twoy chrost/ twoy solwárk moy dochód/
 Sprawiedliwość ná strone/ niech iák ia chce bedzie:
 Niech każdy skacze iák mu Lutnia moia gedzie.
 Tenci był glos Neronow/ y inšyech Tyránow
 Ktorzy wolność łamáli strogo wšyſtkich stanow/
 Co y dziś w inšyech páństwach postronnych pánnie/
 Iż iednego Tyránstwu wšyſtko vstuguie.
 Ale POLſká mátká cnych Rycerzow szczęśliwa/
 Ktora w wolności swietey sprzodku do tad plywa.

Polikrás
 tá Wárá-
 chá.

Glos ty-
 ráński.

C

Wšyſtki

O wolności Polskiej

wolność
Polska.

Wszystki państwa przechodzi ktore świat szeroki
Ma/ y ktore otoczył Ocean głęboki/
Nieda przodku Cesarstwow w swej wolności hoyney/
Ani żadnym Krolestwom w dzielności przystöyney:
Choć sie wynoszą z skarby/ y z kraiu ciepłoscia/
Żadne sie nie popiše z tak hoyna wolnością/
W ktoreyby iak SARMATE iawnie opływali/
Albo żeby praw swoich w całej używali/
Żeby Domy Slácheckie trwały niewzruszone/
A przywileie Stanom wszystkim vmocnione.
Indzie wszystko do łaski trwa páná zwierzchniego/
Dziś sláhcic á intro chłop/ pan z gburą prostego.
Przywiley z prawem winowecz/ prawo co krol raczy/
Czego wolni iak żywo nieznali Polacy.
Bo począwszy od Lechá meźni Sarmátowie
Czynili o ten kleinot/by ich potomkowie
W pokoju sobie żyli/ y w milej wolności
Przeciwniki wygnali hárde z tych wolności.
A tak meśtwem przeważnym/ y sławna dzielnościá
A rycerstwá zwykłego w namieciech cerstwosciá/
Od morzá áż do morzá państwo rozszerzyli/
Potomkom swym krewia własna dziedzictwo kupili/
W ktorym hoynościá plodna w shech rzeczy potrzebnych
Opływáia/ y máia owoc czasow pewnych/
Iż sie też mogą obyść słusnie w swym obrebie/
Kon/šátá/była by tu/ y potrzeba gbie.

Początek
y grunt
wolności
Polskiej.

A chocia

A chocia sie Indowie czarni wychwaláia/
 Z dary Gangesowymi/ y nászy z czym máia:
 Choć Tagus złotym piastkiem/ także Hermes plynie/
 Naydzie też y Sarmátá/ czym też zacnie stynie:
 Choć Sabowie Kádzidlem pyśni wonnodymnym/
 Choć Arabowie z Afry styna zwierzem dziwnym.
 Niech sie zmyslny Wloch chlubi z swymi fortelámi/
 X ziemié swey hoynościa/ ciepłem/ wczáсноściami.
 Niech skoczny Hiszpan wstawia swoje wrodzáié/
 Niech Francuz w skárby pyšne wynosi swe kráie.
 Niech sie Boháctwem zlotá Portugálczyk wznosi/
 X iák z Indyjskich kráin skárby hojne noši.
 Niech sie Flánder/ y Niemiec wystawia misterny/ (ny.
 W rzemieslech/ y w woiennych swych postepkach herz
 Niech Duńczyk/ Swed/ Moskwićin wstawia państwą
 Niech bitny Wegrzyn wznosi w niebo krwáwe boie.
 Niech y Turczyn wylicza z wielkich państw dochody/
 Ale sie nie pochlubia z Sarmátstkiey swiebody/
 Niemoga sie popisac právem ni wolnościa/
 Choć styna wrodzaiem/ y skárbow hoynościa:
 Niemoże sie popisac y Grek ta swieboda/
 Choć ia miał przed tym/ lecz ia utrácił niezgoda.
 Ni oni ktorzy przed tym mieli Respubliki/
 Tebe/ Ateny/ Spártá/ bo zmylili syti.
 Żaden kraj tego swiátá nie iest ták swiebodny/
 Żeby miał grunt wolności ták iák Polská godny.

O wolności Polskiej

Bom sie też sam przypátrzył páństwom rozmaítym/
X kráinom dálekim/głodnym/y obfitym
Gdzie zimy nigdy niemáš záwždy wiosná iásna/
X tám gdzie słońce mierne/y gdzie zimá stráśna/
Gdzie pólnocne gdzie wschodnie/czarne/białe morze
Wylewa/á pieniste wáły burzy sporze.
Gdzie Naso do Tomitow srogich był wygnány/
X gdzie Bachus rozmnożył wprzód wino piány.
Gdzie on Herkules Hidre z bykiem zábit śmieie/
X gdzie ma imię morze od twej śmierci Hele/
Gdzie Phaeton przewrócił z sobą woz słońeczny:
X gdzie Icarus tytuł dał morzowi wieczny.
X gdzie sie w dziwne rzeczy odmieniał Proteus/
X gdzie sie też dudkiem sstał krol Tracki Terens.
Gdzie Leánder do Hery swoiey śmieie pływał/
X z nią spolney miłości/y śmierci używał.
Gdzie krol Percki on Xerxes most przez morze stáwił/
Przez ktory zbroynych siedmktóć set tysiąc przeprowił.
X gdzie Jason do Colchim przez morze żeglował/
Gdzie złotey welny dostał o ktora pracowal.
Gdzie Párnásus/Helicon/Hipocren przestawny
Ktore Musom wczonym poświęcił wiek dawny/
Gdzie Medea zdrádliva oycá oszukála/
X gdzie z Circes swa siostra czáry wymysláła/
Gdzie Grekowie s Troiány toczyli boy srogi/
X gdzie Ulises błądził wstąpiwszy drogi.

Gdzie

Gdzie skaliste Bálchány oblokow siegáia/
 Gdzie Gret/Alban/Mácedon w niewoli steláia/
 Gdzie Serbin/gdzie Tractki máz/gdzie Bosnacy mili/
 Gdzie Moltan/y Wołoszyn/w wszystkich Turcy zmyli/
 Gdzie Sweckie/gdzie Moskiewskie/Lifláncckie rubiez
 Y gdzie Oželskie morzem obtoczone wieże. (že.
 Tak po żeglowánym morzu/iák po suchey ziemi/
 Tam gdzie sie dziwne rzeczy slykúia z dżiwneimi.
 Ktemu wiode/zem też iuż zwiedził swiát szeroko/
 Y pátrzylo ná dżiwne rzeczy moje oko.
 A wzdym tákiey niebaczył bespieczney wolności/
 Jákiey Polská y Litwá wżywa w cálosti.
 Iż Sláhcicowi żaden Krol nie łamie práwá/
 Jedno co vchwalona wynosi vstáwá.
 Grunt swoy káždy ma wolny/ták wielki iák mály/
 Káždemu wolny státut y skutek praw cály/
 Pan wielki wolno trzyma swoje páństwo káždy/
 Nie dawáiac trybutu/Liber Baro záwždy/
 Woiewodá/Cástelan/towárzyš krolowi/
 Biskup káždy ma przodek swoiemu stanowi/
 Wolne Beneficya wšytkim Infulatom.
 Biskupom/Kánonikom/Opátom/Prelatom.
 A w inszych páństwach miárka wšytkim vdzieláia/
 Wedlug zaslug káždemu dar pod waga dáia.
 Mála rozność sláhcicá od chlopá prostego/
 Lepšy ten ktory skutku dołáże dobrego.

O niewoli Turckley.

Kozda-
wianie go-
dnosci.

Turckie
wolności.

Gdy dziś jednemu weźmie/ intro da drugiemu/
 Wstap pánie precz z páństvá/ day plác godnieyšemú.
 Dzis vbogi intro pan/ á Káleká s páná/
 Š chlopá cerstwego/ wnet krol vczyni Hetmáná.
 Tak ze w staniach Duchownych/ Dochody/ pożytki/
 A mieyscá wedlug wagi zaslug/ ida wšyſtki/
 A w Turcech najwietšy pan/ niema miast ni grodow/
 Káždy žyie z Cesarſkich vdzielnych dochodow.
 Sam Cesarz wšyſtko trzyma/ sam wšyſtkim pánuie/
 A wedlug lepšych zaslug/ lepiey teſz dáruié.
 Beglerbecy/ Bášowie/ Kádey/ z Czaušami
 Jáńczárzy ſwe vrgelty máio z špáhilámi/
 Šaden nie ma wláſności/ y dom co w nim žyie
 Cesarſki/ y w czym chodži/ y co ie y pije.
 Acz teſz to časem dádzá w wolne vžyvánie/
 Lecz cie potym wypedži nagle rozgniewánie.
 Wedlug woley Cesarſkiey wšyſcy poſtepuia/
 Kaže zábic/ zábija/ zetna/ y ſčzwieruia.
 Kaža čiagnaé nadáley muſi záraz ſluháć/
 Pieško iezdno/ zábaczy tám woſami dmucháć.
 Jednáki vrgelt w polu/ iák y w domu záwždy/
 Ntiey iuž ná to ryštunek pogotowiu káždy:
 Koń/ šáblá/ kuncerz/ ſkárbný woz/ ná ſeku torbá/
 Suchorki/ rzadko w ſwiéto z báráninka ſorbá.
 Choiby przeciw ſtrzały ſty/ idž y wielki pánie/
 W nocy/ wé dnie/ Cesarſka wola niech ſie ſtánie.

Což

Což rozumítec: gdy sie tak obchodzi z swoimi/
 Co czyni z Chrześciani w niewoli biednymi.
 Bo w każdym państwie ktore moca opánuie/
 Woiewode/Biskupa/iák chłopa traktuie.
 Jesli sie nie poturczyš/ toš w wieczney niewoli/
 Šone/dziatki/imienie wezma/ zaž nie boli:
 Ano przed toba wszyscy roškosy twe nišcža:
 Šoneczke pohánbiono/ dziatki w nedzy pišcža.
 Rzečeš co/ to w podešwy wnet bija korbaczem.
 Musi sie nedznik ciešyc gorzkorzewnym pláčem:
 Biskup/ y pan/ co przedtym w roškosách plywáli/
 Kádžiby zaš odrobin z dobre swych vžywáli/
 Ano y ty odeyma z Beneficyami/
 Šarowno Biskup/Opát/ Částelan z gburámi/
 Ktorych przed tym zdošity/ pompy/ y infuly
 Dyša w peciech v Turkow/niewažne im byly.
 Nic tám Pátryárchowie z Metropolitánu/
 Nic Biskupi/nic Kieža z Archimendritánu/
 Przypátrzyłem sie dobrze iák ich čči pogánin/
 Gdyž v nich za psa w wadze každý Chrześcianiin/
 Pchnie go noga w šeteczna/ Jbre Šaur kopet
 A iesli slovo rzeče/to kujem iákto w šnopen.
 Kádž drwá po miešcie woži/žywnošci šukáiac/
 Co przed tym gebe wznosił/z ofiar vžywáiac.
 Drugi za plugiem chodži/ w lápciách á w šiermiedze/
 Day nád to daň Turkowi/zewšad pelno nedže.

¶ Šrogie
 zniewole-
 nie Chrze-
 šcian.

Wšyštki

O niewoli Turckley.

Wszystki stany ściśnione/ Swieckie y Duchowne
Chłop/pan/Biskup/w niewoli máia miejsce rowne.
Miejsca święte zgwalcione/ Klastory/Kościoly/
Stawiaia w nich wielblady/konie/muły/woly.
A drugie poświęcili swemu Máchmetowi/
W których przed tym czyniono chwale Chrystusowi:
Budowne kořtem wielkim oltarze zburzono/
Na których wonne Bogu ofiary kurzono/
Przedy Swieckie wespól z świętymi zgmátwáne/
Práva/wolności wszystkie w niwecz polamáne.
Chrześcíanin w domu swym záwždy niewolnikiem/
Tego petem/láncuchem wiáza/tego lykiem.
Ale ia próżno wiáze w swoy wierř długie słowa/
Gdyř nie wypowie tego y namedrřa głowá.
Przeto ktorzy w wolnościách cátych ieszcze trwáia/
Niech im (rádze) obrone ze wszech sił stawiaia/
Chcáli tego nie cierpieć co dziś cierpia drudzy/
By niebyli z Biskupow/z Kiazat/z śláchty studzy.
By nimi nie kupżono iáko niemym bydlem/
By nie strocono srogim wolności wedźidlem.
By nie brano z dziatek ich dziesięciny srogiey/
By praw/ dobr nie zgwalciono/ y swiebody drogiey.
By nie byl niewolnikiem w swym własnym obchodzie/
By nie plákał iák drudzy w niewoli po škodzie.
Bo iuř dobrze widzimy że dwoie Azya/
Osiedli y z możnymi Krolestwy Grecya.

Wzieli

g Nápo-
minanie
do wols-
nych naz-
rodow.

Wzieli Afrykę z państwami / z wielkimi Portami /
 Czarnym y Białym morzem / iak miarz władna sami /
 Insul obfitych porty naiczelnieysze mają /
 A oco sie potużę wszędzie wygrawiaa:
 W starby kto ich przewyższy w ktorých obfituis /
 Iż wszystko Chrześcijaństwo w dochodzie celuia.
 Bo od nich do nas ida wszelkie Aromata /
 Złotogłow / Altembasy / y iedwabna szata.
 Korzenie trunki dobre drogo nam przedaia /
 Bo trzeżwo miernie żyia / w czym nas przewyżsai.
 Przeszanie chłop na Ryżu z woda / a w Atlasie /
 Ten kwie / a ten syie boty w Altembasie.
 Konie od nich najlepse za pieniadze wielkie /
 Do nas ida / y stroie do ubiorow wszelkie.
 Co przed tym Chrześcijańie mieli w swey swiebodzie /
 To dzis drogo kupuia w poganski narodzie /
 Ktory sie w ich oyczyznach rostrzewil heroko /
 Prawie iak piasek morski / baczym to na oko:
 Bisancium on stolec Cesarstwa Greckiego /
 Dzis jest zlego Tyranna stolcem Tureckiego.
 Pani Krain stala sie dzis zatosna wdowa /
 Podnożkiem jest poganom / bedac swiatą glowa:
 Hierusalem / Betlehem ony miasta swiete /
 Maia pany nad soba Pogany przeliete.
 Gdzie nas pan Christus zbawil / y gdzie sie narodzil /
 Gdzie cierpiel / gdzie zmartwychwstal / gdzie z proroki
 D (chodzil.

O Niewoli Tureckiej

Z grobu tego/dziś Turczyn sprosny zysk wybiera/
X dań z onych mieysc swietych/od Chrześcian zdiera.
Tak iż ony lamentsy Hieremiaszowe/
Slusznie na Chrześciańska dziś przypadły głowa.
Dziedzictwá cudzoziemcom nasze sie dostały/
Srogie rece sierotom/chleb własny pobrały.
Wodesiny własna swoje za pieniądze pili/
Drwásmy swoje v Pogan w niewoli kupili.
Nád syia nam okrutni Kátowie stoieli/
Spracowanym od pracy wythnac dác niechcieli.
Sludzy nášzy niegodni/ ci nam pánowáli/
A w nášzych własnych páństwach nam roskázowáli.
Takci dziś narzekáia/ Serbi/ Bulgárowie/
Bosnacy/ y Dalmátz/ iáť w on czas Żydowie/
Wzdycháia z pláčzem ony Słowienśkie narody/
Brácia nášzy w niewoli/ pozbywszy swiebody/
Ktorzy za gniewem Bożym/ á swa niestwornoscia/
Obciążeni sa smetna Turecka srogoscia:
Wzdycháia Egipczycy/Armeni/Grekowie/
Nárzekáia Multani/ Wegrzy/Wolochowie/
Morśkie insuly/ pláčzem przymnażáia wody/
Cypr/Rodis/Samos/Pátmos/Sio/Cretśkie grody
Epirus/Pelepones/ Albania z nimi/
Colchis/ India dwoia z Krolestwy zacnymi/
Trápezunt/Bactriani/Neros/Gálácia/
Arábowie/Pont wśystek/ y Capádocya/

9 Threni
Hieremiasz

Lament
Chrześciana
pod
iarzmem
Turecz-
kim.

Nuż Afryckie Krolestwa/ w których z Chrześcijaństwá
 Namnożyło sie pełno sprosnego pogánstwa.

Ci wszyscy nárzekáia/ stráćiwšy swiebođe/

Bowiem w własnych dziedziectwách kupuia y wode.

W domách własnych/ y głowy gđzie pokryć niemáia/

W płáczu/ żadney godziny wesoley nieznáia.

Jeden Jáńczáryzn/ tysiac Chrześcian zniewoli/

Done meżowi weźmie/ á zaż to nie boli.

A iesli co rzece/ weźmie w łeb łorbaczem/

Albo kłjem w podešwy/ musí milczec z płáczem.

Dziewtke gdy sie spodoba/ weźmie bez sromoty/

Oycá z mátká záparwšy/ vżywa niecnoty.

Turczyn niegodny iáť pšow Chrześcianow dreczy/

Łedá oco mordnie/ łupi/ bje/ meczy.

Jesli ná koniu łedzie/ imo pša Turczyná/

Musti z siešć vklonic sie/ bo ináčzey winá.

Wšialby kłjem/ gdyby mu tey cžci nie vczynil/

Štať z drogi/ choćby sie teź popás w bloćie zglinit.

Náđ to cžyrwony złoty/ z głowy od káždego/

Dáia y od dziecicia/ choć dziś rodzonego.

Šás co pieć lat/ z káždego domu wybieráiac

Dzieci zá Džiesiećine/ ktore porurečáia/

Mátká z oycem Dziecicia inž nie vžrzy nigdy/

Płáczac w niebo woláia/ pomšci Boże krzywdy.

Dziewtke teź vrodziwše/ gwałtem wybieráia/

Przeto mátki przez noz drze/ łolcá im wpráwíia.

O niewoli Tureckiej

Wybiera-
nie Dite-
ścieciny z
dzieci.

N coż cięższego iedno gdy dziecięciá strada/
Mátka z oycem z żalosci/omdlewając páda:
Wiecznie go nieoglada/ á z Chrześcianiną/
Dzyna/z wierney Dusze zlego pogániną.
Przy mnie ich przywiedziono/o pietnascie tysiac/
Na Janczarstwo w Szaraiach czarskich wszystkich
Ci inż oycá/y mátki/ przyiaciol zabacza/ (cwiczac.
A w pogánstkim zakonie/iák im grácia skacza.
W tych ma obrone swoje Cesarz naipewniejszy/
A przeciw Chrześcianom tarcza naimocniejszy:
Ci záwždy przy nim chodza/ ci go obieráia/
Ci do sturmu/ci zamkow mocno dobywáia.
Z Chrześcianow maż godny v nich do wszystkiego/
Bakowie/Sedziakowie/z narodu nášego.
Sámi chlopi nitzemni/gdy wciekasz/goni.
A gdy sie mu zastawisz/wnetci z plácu stroni.
Tylko zawoiem stráshy/niechayze mu spádnie/
Poznasz iz chlopstwo ploche/pozywiesz go snádnie.
Tylkoć to Chrześcianška niezgodá przyniosła/
Iż tá potworá sprosna/ták glowe wyniosła.
Bo z Chrześcian pogány misternie działáia/
Gdy ich šestdziesiat tysiac/ co piec lat zbieráia.
S ktorzych Turkow poczynia/ á tym sie zmnozyli/
Ize trzy czesci swiata/inż prawie strwozyli.
Nie masz wiecey trzech set lat/iáko wznieśli rogi/
A wždy widzim iák wziál moc/ ten ich narod sfogi.
Iż państwa

Jancza-
rowie y
Adziama-
gtani z
Chrześcia-
an.

Jż pánstwa ktore trwały lat kilka tysiecy/
 Pobrali/ y dziś każde w niewoli ich ieczy/
 Wolaiá pod ich iárzmem biedni Chrześcíanie.
 Dokadże drzemiesz/ powstań kiedy ó náš Pánie/
 Nieodganiay nákoniec swiego stworzenia/
 Weyrzyz Syonu swego/ zycz nam wspomozenia.
 A iák oni mlodziency trzy w piecu ognistym/
 Sercem záwždy wzywáia Bogá przezroczytym.
 Dás sie potym oyczynie swoiey przypátruia/
 Ktora w niewoli widzac/ znouy sie frásuia.
 Wolności swey žádaia/ktorey miec nie moga/
 Bo wszedzie zalu pełno/nárzekánia z twoga.
 Jesli z ktorym co mowisz w rzeczy pociesznego/
 Poznaś w rozmowie boiażń serca niewolnego.
 Bowiemci nie odpowie nic z wesola twarza/
 Gdyż sie myśli ich z mowa/ w płochey trwodze zarza.
 Tákże gdy sie przypátrzyś/ potráwom ich z pićim/
 Wnet sie náš Polak steskni/ zbzydzony ich zycim.
 Nuż gdy sie chce wćieszyć muzyki ochłoda/
 Ták gráia iák owemu co go ná śmierc wioda.
 Wsystki ich piesni z gránim nárzekánia pełne/
 Notá iák owce biedney/ gdy z niey gola wetne/
 Nie moga głowy podnieśc/ pod Turecka reka/
 Ktora sa zholdowani/ iák piekielna meka.
 Nárac pámiatke w reku stráconey wolności/
 Wesolego nic poczác nie moga w žáłości/

O niewoli Turckiey

Ná Chrześciańskie pány zásznowu wołáia/
Ktorzy ieszcze w zupełney swiebodzie mieszkáia.

Wolanie]
niewola
nych Chrze-
ścian.

Wołáia ná Papieżá/ iák oycá Swietego/
Aby sie wzałował owiec stádá swego.

Żadáia aby Cesarz z moca Chrześciańska/
Oborzyl sie wždy kiedy ná hárdosć pogánstka.

Wiedza iże Polacy przodek w mestwie máia/
Ktorzym dánek y w przystapie/ y w mocy dawáia.

Znáia smiálosć Litewstich y Ruskich kozaków/
Znáia dzielnosć Podolskich/ Wolynskich iunaków.

Nie táiemny im Mázur/ z Prusakiem w swym mestwie/
Wiedza iż Sarmátowie w hyscy/ bija cerstwie.

Znáia też Kiazat Rzestich moc/ kiedyby chcieli:
Znáia Węgierstka smiálosć/ gdyby iedno smieli.

Wiedza iż też w woynieyska/ przemyślnymi Włoszy/
Gdyby sie ktemu mieli/ wżgárdziw hý rostkóhý.

Wiedza pretkosć Hispánstka/ znáia ich fortele:
Slyka iż Fráncuzowie/ też sie bija smiele.

Wiedza inke narody meżne chrześciańskie/
Ktorzyby látwo stárli ty mocy pogánstkie.

Alle widzac/ iákto sa niezgodni w tey mierze/
Ják w postepkách woiennych/ ták też w rozney wierze

Przeto znowu sercá swe ku Bogu podnoska/
Aby z Syonu swego weyźrzec raczył/ prosił/

K miłosierdzia iego dziwnie wyzywáia/
Gdy sie zá imie Boże z Turki potykáia.

Sta wymowa na koniec/dwá á dwá sie kolos
 Zleciošy obrone swa wšyſtke/w Boža wola.
 Czym Turczyn gdy plác wygra/wiázy Machmetowey
 Podpiera/Chrzeſciánin tákže Chrystuſowey:
 Wzywáia go krewia swa/ieſli ich przebaczył/
 By wždy kiedy nád nimi/zmiłowác ſie raczył/
 By im dal Jozuego/ábo Gedeoná/
 Dla wyzwolenia/ábo moźnego Sámſoná/
 Ábo Judyte iáka/gdyž nieſtáie meźow/
 Ktorzyby wybić mogli/tych przekletych meźow.
 Gdy ſie ták rozmnożyli/y co dzień ſie množia/
 A łodka Chrystuſowa wſtáwieźnie trwožia.
 Nie wlozy ſie Jozue/choćby mogł do tego/
 Sámſon teź káždy/mocy wzywa do zlego.
 Machábeowie z ſoba walcza o prywatki/
 Gedeonowie ná ſie ſpolne mieca ſiátki.
 Ktorzy gdyby záchcieli/z Bogiem w zgodzie ſwiatey/
 Snádnie by ſtárli rogi Beſtyey przekletey.
 Boc ſie nieraz pádala/áby zgodá byla/
 Juźby do gruntu moc iey ſroga/dawno zgnilá.
 Juźby bylo zgládzono/zle imie Otmáńſkie/
 Ále w tym przekłódziły woyny Chrzeſciánſkie.
 Pomogł byl nam Támerlan/gdy poimal Báizerá/
 Moc iego wšyſtke meźnie/gdy zgládził doſzczetá.
 Táťže Solman z Báizerem/gdy ſpolnie walczyli/
 Juź byli moc Turecka ſami wyniſczyli.

Támera
lan.

Gdy

¶ Ksiazę
 i Ilysijskie
 w Ilos
 Kobylcz
 zabiti Mu
 rata z mu
 stafa.
 Wtadyz
 staw.
 Huniad
 Scander
 beg.

Gdy też Amurat zabił z Mustafą swym synem/
 Żał iuż nielácono było/wybić ten klin klinem.

Tak też gdy Moizesz zabił Orchaná dla państwa/
 Już by był koniec w ten czas/ich złego tyránstwa.

Już by był koniec w ten czas/ich złego tyránstwa.
 Już gdy nasz Jágelowie/on Władystaw święty/
 Jak był iuż dawno zniśczył/ten naród przeklęty.

Także Huniad/ y on Stánderbeg ścieszliwy/
 Jak często pobijali ten naród złośliwy/

Ze ono złote iáblko w gardle im stánelo/
 Nieraz tam krewia pogánsta żródło oplynelo.

Nieraz y Mácedonskie pola krew ich pily/
 Sto kroć Epirskie wá. trupow pełne były.

Tysiąc kroć też Albánskie sępy ściernw ich żárły/
 Często ich z Gálerami wáły morskie tárły.

Eneas też gdy zebrzał woystká chrześciánskie/
 Już był bázro przestráżył ich mocy pogánskie.

Ze Máchomet iuż myślił pierzcháć do Brussey/
 A zá morzem vlegáć w gorách Bitiniey:

Już był do Calcedonu nágotował mosty/
 Przez Propont/cheac gościniec vciekáć mieć prósty.

Czegom widział sam znáti iáwne w Czarzygrodzie/
 Gdzie sie czarna y biáta/dwie mieśáta wodzie.

Ale iż zła fortuna nášych zátrowożyła/
 Gdy w Antonie Papiieżá/nam śmierć vmorzyłá.

Ktemu/ wnetrzne niezgody Krolow Chrześciánstich/
 Triumph práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

Triumf práwy podáły do reku Pogánstich/

¶ Eneas
 Siluius.

Jż co pierzchać myslili / znowu sie zmocnili /
 A Chrześciańskie państwa srogo wyniszczyli.
 A nąszy ieden z drugim załby spolnie chodza /
 Jeden pod drugim państwo łakomie wziac godza.
 O kes przekłatey ziemi Chrześciani niszczą /
 Tych niebacząc w niewoli / co pod Turki piščą /
 Starby y mocy wszyscy / brat na brata wiedzy /
 Sasiad z woyski / y z dziaty na sasiada iedzie /
 Chrześcianin swoy swego / zbil Chrześcianina:
 Czymby byl mogł srogięgo zniszczyć poganińa.
 O iakby wielkie morza / z tey krwie pelne wstaly /
 Ktora brackie niestetis / prawice wylaly.
 Jakby waly glow łosci / onych pelne byly /
 Ktore spolne a swoyskie miecze / srogo zbili.
 Snadz by Kerpowe woyska / y Tamerlanowe /
 Przewyszly gdy wespól / wstaly by dzis zdrowe.
 Snadz nie Turki / lecz wszyscy na świecie poganińta.
 Tym by zbili / y wszyscy posiedli ich państwa.
 Nigdy by nas nie zwalczył / ten srogi poganiń /
 By byl z Chrześcianinem w zgodzie chrześcianin.
 A choeby trzey Krolowie spolnie zgodni byli /
 Juzby dawno swey mocy z państwem Turcy zbyli.
 Juzby y Hieruzalem ono miasto swiete /
 Z poganińskich rak y z grobem pańskim bylo wziete /
 A Konstantinopole on stolec Cesarsti /
 Dawnoby byl wyzwolon / przez miecz Chrześciansti.
 E Juzby

Niezgo
 dy Chrze
 ściansti.

O niewoli Turckiey.

Jużby żyli Słowienſkie Czarſtwá w ſwey ſwiebodziej/
 Grekowie/ z iáblkiem złotym ſiedzieli by w zgodzie.
 Co w ſyſtko przez miecz wnetrzny ginie Chrzeſciánſti/
 Już nas prawie zholdował/ ten naród pogánſki.
 Zykſtá. A zwołaszczá ſli Zykſtowie/ gdy w Czechách Broili/
 Z Polaki/ z Niemcy/ z Węgry/ Boy wnetrzny ſtroili.
 Fryderyk. Fryderyk Ceſarz czynił/ z náſzym Władyiſławem/
 Dochodząc Węgier/ pod nim przyrodzonym právem.
 Mátyaſ. Zaż też máło krwi rozlał/ Mátyaſ ſáſiedzkiey/ (kiey.
 Káruſkiey/ Ceſkiey/ Serbſkiey/ Wołoſkiey/ Niemiec
 Gdy też z Ceſarzem walczył o Káruſkie páńſtwo/
 Ta mocą zwalczył by był/ zle w ſyſtko pogánſtvo.
 Już też Angli z Fráncuzy/ tákże Hiſpanowie/
 Już z Ceſarzmi/ we Włoſzech ſkrzetni Sforcyowie.
 Sforcyá. Już z Ceſarzmi/ we Włoſzech ſkrzetni Sforcyowie.
 Malateſtá. Malateſtá z Papiieżem/ ták że z Calábrami/
 Céſarz Máximilian potym z Wenetami.
 Máximilian. Z tymiſ Kíáże Ferárſkie/ krowáwa woyna toczy/
 Gdzie ſie nie ieden tyſiáć wiernych we krwi móczy.
 Z Krolem też Neapolſkim Alfonſem/ czy máło?
 Przez Picininá/ wiernych ná plácu zoſtáło.
 Już Papiież z Florentyny/ Gwelſi z Gybeliny/
 Columnowie vporni/ z ſkrzetnymi Drſyny.
 Drſyni. Zás o nieſzczéſne grunty/ wnet Mediólánſkie/
 Gino Milionámi Duſze Chrzeſciánſkie/
 Gdy Károl Ceſarz/ z Krolem Fráncuſkim walczyli/
 A z obu ſtron bez liczyby/ lud wielki ſtráćli.

Wiec

Wiec gdy Francuz zśankował/ wziął ná pomoc Turz
 Ktory obu znedzonych łowił/iął łot szurkow:(łow
 Bo gdy widział Suliman/mdla moc Chrześciańska/
 Wnet ná Wegry oburzył swo szable pogánsta.
 Tak wzieni przez gwałt Wegry/zaden sie nieoparli/
 Bo sie też z Ferdynándem Janus Wáyda wspot zart.
 Stad inż dzis poplesniało ono iáblko złote/
 Ktoze przed tym świeciło/leży w błocie skłote.
 Tak też Słowienstie páństwa/wszystki sa podbite/
 Rodys/Modon/Hidránt wzięt Insuly obfite.
 Potym posiádl niestate Multany/z Wolochy:
 Gdy sie ten w chrześciaństwie/toczył nierząd plochy.
 W nedznym ostatku Wegier/ chciał być Krolem każdy/
 Málátowie z insymi/burzac woyny zówzdy.
 Kto mocniejszy ten lepszy/ sprawiedliwość w nogi/
 Do Turkow sie wdála/Brzydzac sie z swych trwogi.
 A ł tym burdom czárt zágral/w swe nowe szrzypice/
 Wnet wiare wszyscy ieli/ wywrócac ná nice.
 Ledwo sie Luter ozwał/ z pisma swego trocha/
 Alic zá nim Świnglius/Kálwin/z horda plocha.
 Nuż każdy swoje práwi/kąždy wiare kuie/
 A ich bładem Arius brzydki/przystákuie.
 Wiec potym Nowkorzczeny/z nimi Trynitarze/
 A wszyscy sobie lupia oczy/w spolnym swarze.
 Bo wnet Cesarz z Kiozety/krwawa woynie zwodzi/
 Lud wielki z obu stron zbit/ Brát ná Brátá godzi.

Janus
Wáyda.

Niezgo
da.

Kacera
stwa.

Woyna
Kátholika
łow z Wa
gonoty.

Zątym Vgonotowie w Niemcech z Kátoliki/
 W Fráncyey/y w Skótiey/toczę krwáwe syli.
 Duka de Albá także z miásty Flanderstimi/
 Z Kiazęciem Wranie/y z Pány Rzesłimi.
 Nuż czy máło poległo o wiáre w Skócyey/
 W Angliey/w Hiszpániey/w Dániey/w Swecyey.
 Albo gdy ono chłópstwo/burzyło niestworne/
 Albo on Mincarz sprosny/przez błedy vporne.
 Jż Turék mieć niemoże ludu/ták wielkiego/
 Jáť go v nas zgineło/dla boiu wnetrznego.
 A iuż práwie ná punkcie ostatnim stáneło/
 Cesarstwo Krzesćianstie/bo iuż nádbládnelo.
 Zewkad iest oszárpane/przez wnetrzne rozruchy:
 Które dodała sercom pogánstím otuchy:
 Jże sie práwie iuż zda Turkóm zholdowane/
 Przyšedł czas ostateczny dni nieopłakáne.
 Pátrzymysz y ná Wenety/co woyna styneli/
 Zemdleli co ná morzu przednieyszymi byli.
 Wział im Żelim krolestwo/Cypr práwie obfite/
 Candyo/z Corphem máia/lecz práwie podbite.
 Wział y Tunis/z Goleta Hiszpanóm w Afryce/
 Gdzie miał Philip od Maurów swych krolestw grás
 Czterdziesci lat Goleta same budowane/
 Wždy ia zá dwádziescia dni moca splundrowano.
 Żal/pláč z oczu wyciskał/gdym pátrzył ná działá/
 Ktorych zámkad w Galácie/wielka moc leżáta.

Duká
 Dealbá.

Chłóps
 stwo.

Goletá.

Ták że

Tak że gdy przywiedzione ludzkie przedawano/
 Kładzą/ Słachcica/ chłopą/ nic nie bratowano/
 Jednych kłimi na Bazar/ iak bydło pedzono/
 Drugich sieka/ a drugich w więzieniu wadzono.
 Tak pioro wpuścili naszzy Hiszpanowie/
 Przymierzym też zelżyli sławę Wenetowie.
 A Turcy zątym rosta/ rzeczeże skąd to máia:
 Bo nas spráwa/ czuynościa/ praca przewyzszáia.
 Nád to Turcy ná woynie porzucáia złości/
 Chrześcíanie w obozie mnoża niepráwości/
 Niemáśz żadnych rostkossy/ v Turkow ná woynie/
 Tylko potrzebna żywność/ v nas wssystko hoynie.
 V nas w woyskách zbytkowi/ káždy żołnierz służy/
 Niecnotá y drapiestwo/ rozboj/ y gwałt pluży
 Polak sie stroiem zbytnim/ picim hoynym báwi/
 A Wegrzyn mešťwá swego totrowstwem nádstawí.
 Włoch swych rostkossy strzeże/ Niemiec sie obžera/
 Czech spi/ a Francusk stacze/ Hiszpan też wydziera.
 Angieleżyt też v Skotczyt/ ná frezie wywia/
 Holánder/ Swed z Duńczykiem szwárcbir sie nápija/
 Coz tedy zá dżiw/ iesli oni zwyciezáia/
 Ktorzy trzeźwa miernościa/ nád nas przodek máia.
 Já miára/ trzeźwość/ spráwa/ rzad/ czuyność przychodzi
 A nam picie/ obžárstwo/ nierząd/ gnusność skłodzi.
 Coz zá dżiw/ iż ten zły syn Agár niewolnice/
 Podbił włásnego lozá/ pod háble dziedzice.

Tureczka
mierność

Chrześcía
ńskie zte
obyczáie.

Jż dziś po ich oyczyźnie srogo burzac chodzi/
 A we trwi wiernych Bożych/ koniem popás brodzi.
 Przenika dziś niebo płacz/ niewinnych sierotek/
 Narzeka w srogim pećie rowno z pánem/ kmiotek.
 Wzdychaia Kieža niewczas/ hárdzi Kánonicy/
 Musza dziś Canon pelnić/ w pećiech rostkosnicy.
 Nánęza Apostolstkiey Opátow pókozy/
 Nie ida przed Biskupy z poczty Isniace dwory/
 Chodzi z nich własnief/ iak Piotr poniewoli káždy/
 A nád syia Poganin stoi/ srogi záwždy.
 Zabaczyli pompy swey/ Grecy Biskupowie/ (wie.
 W Sio/ w Cyprze/ w Modonie/ rostkosni Wolocho/
 Kádziby dziś zwierzona pásli trzode Beży/
 Lecz ich stráchy Turckie/ zia niewola trwoża.
 Kádziby dziś lepiey o Kzezpospolita/
 Serbi/ z Greci/ lecz trudno inż leżyć podbita.
 Już wšyscy w rownym stanie siedza/ z poddánymi/
 Pánwie Sedzia/ Kádei/ Beglerbeg nád nimi.
 Plác głowczyżne w káždy rok/ pánie Siemiáninie/
 X dziesiecina z dzieci pewnie cie nie minie.
 Dstep z domu/ Musulman tu badzie nocował.
 Kujem weźmieš/ stácyey iesliś niezgotował/
 Zonec weźmie/ y corke/ trudno iey maš bronief/
 Albo syná/ á ty w kat z płáčzem musisš stronief.
 Day ná konie/ ná samych żywnosć wšyskie hoynie/
 Choć chłopu/ wyrzadzay częś/ iak Bášy przystojnie.
 Koniec

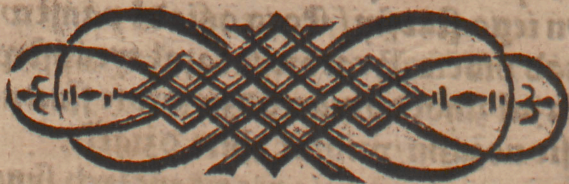
Koniec z wozow wyprzeze/y Bawolow z pluga/
 Ty depez przy nim/iako pies/zniewolony sluga.
 Dbiye zniszczy w wiezieniu/dobra twe ogoli/
 Bez wstydu Sodomia pelni/po swey woli.
 Nie patrzac rozności plci/czym sie y zwierzetá/
 Brzydza/to Chryścianie cierpia niebozetá.
 Ledwo w łacie dopuszczá/chwały Chrystusowey/
 Milczkiem stryćie/niech dawá przodek Machmeto
 Koscioly lepsze ná swoy zakon poświęcaia/ (wey.
 Chryścianom opádlých ledwie pozwaláia.
 A to zá wielkie dáry/á nigdy nowego/
 Nie dopuszczá budowác/ni podnieśc starego.
 Ale kto w to potrási/iż z gruntu wyliczy/
 Uedze/w ktorých zly Turczyn/wierných Bozych cwi-
 Bylaby Historia cała Trogusowá/ (zy.
 Pisac stoga niewola ich/w porządne słowa.
 Bo práwá wssytki zniszcza/y wstáwy stare/
 A z wiernými Bożými wspot zgládzá y wiare.
 Wy wierze/y żeby go Tygrys wychowála/
 Kogo by tá niewola poruszyć nie miała.
 Wierze/iż sie ná gorách Sirkánskich vrodzil/
 A lwice stogiej mlekiem wsta swoje chłodzil.
 Ktoby sie niegotowal bronic swych wolności/
 Albo gárdlo dáć meźnie/niz być w tey stogosci.
 Skoro sie iuz zly Turczyn/pod nas przymknał práwie
 Jak o Polsce roktie/dowieś sie w tey sprawie.

Przy

O niewoli Tureckiej/

Przeżył bym był obecnie/nie piżę z powieści/
Ani z owych co Bąby/w iatkách práwia wieści.
Tylko sie temu przypátrz/z baczeniem swym pilnie/
Jáko iuż do nas mierzy/Pohániec vsilnie.
Obáč tego práktyki/y przymierze zdrádne/
Já ktozem sobie szánce/iuż zbudował snádne.
Jż ná cie iák Smoť glodny/pászczęte swa rozdárł/
Chcac aby Sárńacya/z iey wolnościá požárł.
Toc moy zyst brácie z Turek/bych posłużył wšyřtkim,
Ziemkom swym/niebáwiac sie owy zystkiem bzyřtkim.
Prziymiz wdzięcznie ten towar/ktoryc dawam z lářti/
Naydzieř tam inře kupie/Turřcie między Gářti.
Ktore twoy mieřet zniřęza/ álbo ofukáia/
A ty moie choc dármo/rádec zdrowa dáia.

O **M**iniewskiego **T**yranna
Lureckiego **R**okoszu / w którym też **K**ro-
lestwo **P**olskie na placu było / między
inżymi **T**raktaty.

A którymby sposobem ta moc **P**o-
gąńska / mogła być **o**skrocona.

Rozdział wtóry.

P Principis obstandum, serò medicina paratur.

Z **E**lim **T**yran / gdy poszedł w gmachy **P**lutonowe /
Ktorych dwunaste miejsce rządził **O**tmánowe.

Morat syn jego starszy / skoro osiadł państwo /
Saraz nad pięć Bratów / okazał tyranstwo.

Ktorych kazał zmordować / gdzie dwie smetne matki /
Sabity sie nożami / widząc zbite dziatki.

Tak że z dwiema **S**onami / z pięć małych synów /
Widziałem pod namiotem / w kracie grob **S**elimow.

Wszyscy około niego / w swych trunach osobnie /
A choć za ich niestoi / przybrani ozdobnie.

A sam o sto **B**aránow / zarzącał swa ręką /
Przyślegając iż **G**aurow chce niszczyć też **m**ełką.

F

Báskowie

Bášowie też Krew one biorac/ rozlewali:
 Na Bogá/Halá/halá/iák wiley wołali.
 Prosiac/ áby ich háble szczęscit Otoman'ska/
 A wyniszczył ostroscia iey moc Chrześcianska.
 By ich Morac swym iárzmem/ gruntownie wtrocil/
 Zaton z Gaur'skim Cesarstwem/by męznie wywrocil.
 To ich ceremonię przy koronowaniu/
 Były/po niewinnych Dusz onych zmordowaniu.
 Potym miał Kołof w polu/ná Romiech z Bášami/
 Z Sedziakami/z Spáiámi/z Hago/z Czaušami.
 Tam dlugo traktowali/z kim wszęce naprzod wojnel/
 A ktoreby Gaury byc ználi/wiecey zbroyne.
 Gdzie gdy każdy worował/ rzekl też ieden Bášá:
 Naimožnieyszy Cesarzu/gdy chceš Pol'ska nášá.
 Day mi woystwo tu temu/ia tobie przyrzekam/
 Za pietnaście niedziel/wziac Pol'ste možna reká.
 Bowiem tam zamkow niemáš/ni miast do obrony/
 Niemáš sie im gdzie oprzec/ni stryc ná wše strony.
 To wotum gdy sie Bášom wšy'stkim podobálo/
 Halá/Halá krzyčeli/tak áz niebo brzmiálo.
 Mowiac: Niech sie tak mnoży wiára Máchinetowá/
 Gotuymy sie/ niech bedzie szczęsna Czar'ska glowa.
 Ná to Mahumet Bášá rzekl: Iz nie może byc.
 Gdyž Polacy ta bronia/co y my zwykli bic.
 Ktemu żadne Krolestwo Gaur'skie nie jest takie/
 Aby miáło potrzeby do wojny wšelákie.

Ceremo-
 nie przy
 koroná-
 cyey.

Mustafá
 Bášá kto
 ry Cypr
 wziął.

Nad to

Nad to sie wstepnym boiem/w polu potylaia/
 A konne woyska wielkie/ná pratee zbieraa.
 Wiec gdybysny raz z nimi w bitwie zstantowali/
 Wnet ze by sie z inszymi Gaurey pobratáli.
 A tak my ich w Krakowie/ oni w Czarzygrodzie/
 Snadnieby nas macáli/bedac w szyscy w zgodzie.
 Tak lepiey z nimi zgoda/ á czećac do czasu/
 Gdy z inszymi dopujem zaczetego kwásu.
 Przydziec y ná nich koley/ gdy pierwey w okolo/
 Wypielemy/tak Lachow wystroiemy golo.
 W szyscy w tym sobie Polste wykladáli dzirwnie/
 Ten to radzil/á drugi odpieral przeciwnie.
 Tamze dlugo z Cesarzem nowym rokowali/
 Gdzie cos potaiemnego chytrze wlowáli.
 Podniesze glowe wolny o Polsti narodzi/
 A zabiegay gdy masz czas twoich swiebod sklodzie.
 Principns obstandum, pamietay ty slowa/
 Prožno za ogon chwoytac/gdy sie wymknie glowá.
 Boe to szczesliwe panstwo/co czasu pokoju/
 Rozmysla y gotuje przyprawy do boiu.
 Nie tak wzdy przepatrzone sidla/pratko zdradza/
 Nie tak zasadki zboycow/za przestroga wadzac.
 O cieć teraz gra idzie/swiebodna Korono/
 O cieć/o Chreścianstwa w szysckiego obrono.
 Juzci inke posiedli/zli Pogani panstwa/
 W ktorych dzis zazywaia scrogiego tyranstwa.

O Krotku Turckim.

Juz z Węgier/z Wołoch/z multan kopei Gauzy krzyżo/

Juz z dzikich pol pogány zli/godziny liczo.

Juz sie bārzo przymkneli/do twoiego boku/

Ktobie droge prostnia/ze w szyskiego skoku.

Juzci za twym przymierzym/twe sasiady zdradzil/

Juz graniczne obrony pogány osadzil.

Juzci Dunajskie brzegi w szyski opánował/ (wał.

Ruszcziuk/Dziurdziow/Obluczycz/Turki vgrunto

Juz ich w Chocimiu pelno/na hārcz wyzywāia/

Kāmienieckich kozakow/ā nam vragāia.

Dotadci pokoy trzymal/āz inšych zholdował/

A teraz inż zdradliwie/ o tobie rokował.

Weyrzy na inše pānstwā/ā karz sie ich škoda/

Szesliwy co sie strzeze/inšego przygoda.

Gdzie Konstantinopolskie teraz jest Cesarstwo/

Gdzie teraz Trāpezuntskie/y Azyjskie pānstwo.

Gdzie Slowieński krolowie/gdzie Serbskie Kozatā/

Gdzie Albani/Grekowie/gdzie Rāczkie panietā.

Gdzie Węgrzy/gdzie Wołoszy/co Polšce przylegli/

Wšyscy w zdradnym przymierzju/iāko w sieci siedli.

Bo ten narod lotrowski/vrost fortelāmi/

A w przymierzju obludnym/chytrymi zdradāmi.

Fortele Turckie. Takci naprzod w Azyey/pānstwo rozszerzyli/

Jednych głašezac przymierzem/āz drugich pošyli.

Tak Māchmet gdy Grekow stārł/wiec Trāpezunt zbu

Slowaki potym zwalczył/Trācyā wyturzył.

Wšiwšy

Wziawszy z Węgry przymierze/Wenety zwoiował/
 Tych zaś zjednał/a Włostich miast kilka zholdował.
 A gdy Włochom dołomił/wszedł z nimi w braterstwo/
 Egipt Soldanowi wziął/przez chytre misterstwo.
 Także insuly Morskie/po iedney zbierałiac/
 Osiadł/przymierze z tym wziął/drugim ie zruciałiac.
 A przez te chytrość/ prawie już trzy części świata/
 Przyšły pod moc okrutną/tego złego káta.
 Przeto o Polsko wolna/karz sie cudza škoda/
 A mysl o swej obronie/przed przyšla przygoda.
 Boc sie tym swym przymierzym/dotad ten lis łasił/
 Azby pierwey sąsiády twe/wszystki wygásił.
 Dotad ciebie zdrádlwym vchodzi fortelem/
 Bedacći iák w miedzie/ iad złym nieprzyiacielem.
 Bo ten Narod dol kopa/záwždy pod wiernymi/
 A prágnie ich wyniszczyć/zdrádami chytrymi.
 A vsitnie zgládzic/te Bóże winnice/
 A z gruntu wykorzenie/ wysiecz iey málice.
 Deby tak zgásił swieta wiara Chrystusowe/
 A przeklete rozszerzył báśni Máchmetowe.
 Toc jest skutek ich wiary/wiernych Bózych kázić/
 Śniewolic/y z posrzedku Chrześcian wyrażic.
 Pospolitymi wśytkim są nieprzyiacioły/
 A zdrádlwie kopáia/ná ich ścieżkách doły.
 Śawždy ich vmysl sprośny/do złego iest chciwy/
 Śawždy pokoy z przyiáznia wiernym/v nich lzywoy.

Jak Tur-
 cy mocz
 rozszerza-
 li.

Grunt
 Wiary
 Máchme-
 towey.

O Kotosu Turckim.

Nieśli sobie ktory przyiażń ludzka iedna/
To dla swego pożytku czyni/ iest rzecz pewna.
Iż iak łowiec za wiecha/ łowi chytró ptakow/
Tak on Chrześcian w wszystkich sidił nieborakow.
Wszystki sąsiedne Krole w przymierzu zholdowal/
Jednych w niewola pobral/ drugich pomordowal.
Nłieysca Boże splugawil/ y Kościoły swięte/
A Máchmetowe szczepi wymysły przekłete.
Bostie y ludzkie sprawy/ wespól sprośnie mieśza/
A iak frogi Antychryśt w wszystko w strachu wieśza.
Iak tedy temu wierzyć/ ktory nie ma wiary/
Zdrádzic/zniszczyć/ oszukać/ v nich zwyczaj stary.
Przeto Polsko o Polsko/ co buiaś w wolności/
K używaś praw/ swiebod/ gruntow swych w całosci
Obacz chytre przymierze/ ktorým cie podchodzi/
Tenżly Tyran/ przypatrz sie iako ná cie godzi.
Pátrzná iego Tráktaty/ iak o tobie rádzi/
A iak sie ná wolności/ twoie chytró sądzi.
Bo inż w przymierzu twoim/ inżych poholdowal/
K inż twoie postęptki/ w wszystkie wyspiegowal.
Już świadom twej obrony/ sprawy/ y wrzędow/ (dom.
Świadom twoich wolności/ świadó też w nich bles
Wie iż zamków ani miast/ nie máś do obrony/
Już y mieysc położenie przeżyrtzał/ ná wóśke strony.
Wyspiegowal inż dobrze y Kycerśka spráwe/ (báwa.
Świadom Seymow/ zna w wszystkich twych rzeczy zas
Juści

Rzec do
Polsti.

Tużci sie przymknął pod bok twoy/tuż iak za ścańcem/

Przez Niestr tylko granicą/tuż gotow z swym tańcem/

Tak nas czączkiem zawoynił/iak dzieci połudził/

Nie spiż tuż Polsto miła/by cie nie obudził.

Do tadci iako Rybitw na cie miotal wedy/

Aże przeyzwał y zwiedził twoie łaty w śedy.

Tuż widzi że mu żadney rzeczy niedostaie/

Przeto waży moc twoia/zá niłzemne iáie.

Przysłucháły sie temu moie vszy dobrze/

Skąd sie oczy oblály smetne łami szodrzeł/

Ano o tobie śpeczę/ o tobie rokuia/

A záraz cie z wolnościá poźrec sie gotuia.

Nie zá pietnaściec niedziel Sarmátowie mili/

Tych gruntow y wolności/krwia swoia nábyli.

Nie zá pietnaściec niedziel/Niemcow stad wygnáli/

Dłuzey troche/ w śak wiemy oto pracowáli.

Pocilić sie ná polu/nádstawiaiac czolá/

Nie takci tu osiedli/iak nas waża zgotá.

Ogniać sie długo/przyległym Narodom/

Káda/mieczem/oyczyzny zábiegáiac śkodam.

Nie kupionoc Polskich ziem y wolności zlotem/(potem

Lecz cnych przodków dzielnościá/mestwem/ śáblo/

Krwiać to páństwo kupiono /krwia go bronic trzebá/

Wzywáiac ná ratunek sobie Boga z niebá.

Nie takci rychlo/ nie tak Sarmátia swieta/

Prośta iak ia waży/tá Hordá przekleta.

Pocilić sie

Praca
Przoda
Kow ná
fych.

Pocilci sie LŁch z Niemcy/ Wisimir z Duńczyki/
 LŁskowie/ Piaśń/ Semowit/ z Węgry/ z Moraw/
 Nadstawiałic czoł długo/ cni Bolestawowie/ (czyli.
 Szepilic długo Polske/ cni Kazimierzowie.
 Rus/ Czech/ Prusak/ Wołoszyn sa tego świadkami/
 Węgrzyn/ Niemiec/ Morawczyk/ y z Pomorzyczkami.
 Długoc y Jągelowe plemie pracowało/
 Gdy przestroność wolności Polskiej wprzotało.
 Pracowałyć y one Litewskie Książetá/
 O swe grunty/ y Ruskie przemeżne panietá.
 Tatarski sprośny naród/ z państwo swych wyganiaiac/
 Moskwy/ Prusom/ Lisłantom/ czoła nadstawiaiac.
 Wždy patrzymy iak Pohancy żli/ waża ty państwa/
 Chcac hardzie dołázowác nad nimi tyránstwą.
 Ale Bog pogladaiac z Syonu swietego/
 Násmiewa sie z wmysłu/ samych przekłetego.
 Ták też y Agamenon/ sławne miásto Troia/
 Chciac wziac niź słońce wzeydzie/ wpornościá swoiá.
 Wždy wiemy iak tam Greckie woystá/ wielkie legly/
 Y iako hoyno żrzdolá krewiá/ z obu stron biegly.
 Tákże Xerxes/ zaraz chciac Grecyá zholdowác/
 Lecż przed Temistoklesem/ wnet musiał zśankowác.
 Choc miał siedmset kroć tysiac woystá wybranego/
 Ledwo sam potym wśhedi/ pozbywşy wśystkiego.
 Antyoch. Ták też Antyoch wáżył cne Máchábeyczyki/
 Tákże Rzymianie meżne Kartáginencyki.

Wždy

Wždy wiemy/iak sie dlugo tam krwia oblewáli/
 A iak przed Annibalem/czesto sfantowali.
 Da nic sobie Daryus wazyl Makedona/
 Wždy wiemy/ ná co wysla iego pycha ona.
 Niech ze tez iak cho / ci zli pohancey rolnia.
 Sarmackie panstwa pozrzec/vyzzrym zec z sfankua.
 Boc tez tak zlate iablko/nitczemnie wazylil
 Lecz gdy go polknac chcieli/czesto sie dawili.
 Nieraz im koscia w gardle/to iablko stanelo/
 Nie iedno woysto w Wegrzech Tureckie zginelo.
 Unimáli latwo wrwac/zaraz owoc zloty/
 Lecz niz go skostowali/mieli z nim klopoty.
 Bo czafem wonna Kozamiedzy/cierznim rosacie/
 A z przyrodzenia miewa ná galastkach oscie.
 Nie sprostá wrwieš kwiatka/wprzod sie zaktoć musisš/
 Prozno sie zly pohance/ o iey wonnosć kusisš.
 Nie sprostá z vlá wyimiesš plastr miodu sladkiego/
 Musisš pšezolom nádstawic wprzod czola swoieg.
 Tak osci rozey bronia/miodu strzeze pšezolá/ (zgolá.
 Spazyl sie turezyn w wegrzech/gdy ich chciał wziac
 Oblalic sie nieraz krwia/nieraz sfantowali/
 Stokroć krwawych zawoiow/z škoda odiacháli.
 Až ná ostatek Krolá Władystawá cnego/
 O przymierze prosili/z pogromu znacznego.
 Nieraz ich on Huniad/y Capistran gonil/
 Tysiac kroc/o ich pierš Wegrzyn drzewo zlomil.

J Złote
 jablko.

Władysław
 Raw.

G

Až ná

O Kotofu Turckim.

Aż náostátek gdy sie tym iáblkiem zdawili/
Przy zwycięstwie Polakow/z Wągry zostáwili.
Zebrał w ten czas Amurat/on v nich pokoiu/
Widząc niezwycięzone być ich męstwo w boiu.
Wstąpił im Serbskich ziemi/y Kaczkich wołości.
Pnócił zaś Chrześcianom/co był wziął w cáłości.
Dał sie im y Stánderbeg znáć z Albany swemi/
Tysiąc kroc ich poráził/z woystkami wielkimi.
Poználi onych męstwo/których zá nie mieli/
A záraz iáć nieżemnych/calkiem pozrzec chcieli.
Aż v nich on Máchmet zły/o przymierze prosił/
Zwiesił rogi/z ktorými hárdzie sie wynosił.
Bo Turkom pospolita/Boiáźliwych gromić/
A gdy sie im zástáwili/gotny sie ich gonic.
Zawoieć tylko wielkim/ogromny z nich káždy/
Serocze mu go/álic náskudis iáć był záwždy.
Turczyn Mázurá gonil/Bo sie zléł zawoia/
Spadł mu w lesie/á Mázur krzyknie/dobra moia.
Nie ciebiem sie miłku bał/ále tego pudlá/
Przytárl k niemu/y sciał go/zná yze co wost kudlá.
Tymic oni stráśydy/á zdráda w skoráli/
A w lárwach Chrześcianom z rok páństvá pobráli.
Ktoreby ieszcze mogli otrzymáć w cáłości/
Gdyby wszyscy chcieli byc w zgodliwej iedności.
A Pan Bog by im ktemu dopomogl láskáwie/
A był by sam Hetmánem/w ich zgodliwej spráwie.
Zeby

Smiaś
iosć Tur
recka.
Zawoy.

Deby sie mogli oprzeć Tyranom Pogańskim/
 A wet za wet zagubcom oddać Chrześciańskim.
 A wyzwolic lud Boży/z niewoley okrutney/
 Pomoc owoczarmiey pańskiej/w ciężkim iárzmie samus
 Ják byl Gedeon wyrwał swe Izraełczyti/
 Sniwoley poráził w sy zle Medyańczyti.
 Dpádłoby też serce/tey Hordzie Pogańskiej/
 Gdy by spolney skuśili/mocy Chrześciańskiej.
 Boć do tego iedności y zgody potrzeba/
 Wzywając ná ratunek/sobie Bogá z nieba.
 Ktory gdy przy nas stánie/króž przeciwnam będzie/
 Káždy okrutnik przed nim/iák proch stárty siedzie.
 Ten z Jozuem trzydzieściam Krolom/zmylił syti
 Ten Pharaóna w morzu/zgubil z Egipczyti.
 Ten z Gedeonem sam zbil woystá Mádianckie/
 Potarl w niwecz obrócił zle mocy pogańskie.
 Ten przez Dawida swego/Philistyny zgromił/
 S tym ieden Zyd poganow tysiac śmieie gonil.
 Ten Sennacherybowi woystá iedney nocy/
 Zbil przez Aniolá swego/Zydom ku pomocy/
 Ten Holoferná zgládził/swiátu ogromnego/
 Któro Judyt niewiásty/z miłosierdzia swego.
 Ten z Máchabeuskámi swymi/zbil Pogány/
 A Antyochá zgromił / z inszymi Tyrány.
 Ten sam w przestronym polu/w helka rzecz polozył/
 Ten państwą / ten zwyciestwá wiernych swych roz-
 (mnozył.

D tego wszystko w mocy/ ten sam wszystkim rządzi/
 Bez tego kto swej mocy wssa/ każdy zbladzi.
 Gdzie sa Assyryczycy/ co swiat wszystkim mieli/
 Medowie/ y Persowie/ z Greci gdzie sie dzieli.
 Gdzie teraz państwo Rzymskie/ ono niezgwalcone/
 Gdzie Darius/ gdzie woyska iego niezwalzone.
 Ktorego Melciades pobit/ woyskiem małym/
 Zás go Alexander start/ z Cesarstwem zuchwałym.
 Gdzież też Alexander sam w meście niepożyty/ (bity.
 Ktory iakmiarz swiat wszystkim/ miał przez moc pod/
 Gdzie Xerxes/ ktorego sie dziwujemy mocy/
 Z woyskiem swym w ciemnochmurney wiecznie zgi/
 Odparl mu Leonides/ mysl iego wrocil/ (not nocy.
 A Temistokles z gruntu/ moc iego wywrocil.
 Gdzie Zará Krol Murzynski/ z wielka mocą swoia/
 Z milionem woysk groźnych zginął/ z strzelbą/ z broią.
 Gdzie Nitridates Pontski/ z wielkimi woyskami/
 Gdzie Tamerlan zwycieżca/ sławny nad Turkami.
 A to też państwa mieli y moc/ iak dziś Turcy/
 Wždy zgineli/ bo z czasem każda sie rzecz turczy.
 Skurczyłoby sie y ten zły naród pogański/
 Kofrzewiłby sie ieszcze tryumph Chrześciański.
 Gdyby zgodą á iedność/ przystopila swieta/
 A ta niestwornosc wnetrzna/ zginela przeklata.
 Wkorzyc sie wprzod Bogu swemu/ z brzydkiich zlosci/
 Zaniechac zwad domowych/ y wnetrznych spornosci.
 Zmowie

Zmowie sie wshystkim w iedno/pánom Chrzesćianstkim

Jakby mieli poczynac/z tym gminem Pogánstkim.

Dawshy sobie znać wshystcy/czas pewny przez posly/

Zgodliwe
zebranie
na Turki.

Jak by mieli narabiac/ci polem/ci wiostry/

Ktorzy iacy/a tedy/sciagnac sie wspot maia/

Ci morzem/drudzy ladem/iako ktorzy znaia.

Gdyby na to Papiez zwiodl Chrzesćianstkie Pány/

Papiez.

Przestawshy sporu w wierze/ciagnac na Pogány.

A samby naprzod pomogl/szezerze y chetliwie/ (wie.

Ludem/skarbem/wiodac rey swey rzodzie prawdzis

datym morzem Hispánstki krol/z swymi Krolestwoy/

Hispan.

Z Napolim/z Sycilia/y z inshymi Kiestwoy.

Krol Francuski/ktory tez lud moze miec wielki/ (Helki. Francuz.

Z Wloch/z Franczey z Swáycarow/ y dostatel w

ze wshystkimi Ksiazety/ktore ma po sobie/

Gdyz tytul Chrzesćianstwa/ma na swey osobie.

Ktory iuz w prochu splelnial/w obludnym pokoju/

Carlus wielki co dostal/w Saracénstkim boiu.

Krol Portugálstki za nim w skarby naimoznieyshy/

Portugál
stki.

Y Angliyski w dochody/w lud nieposlednieyshy.

Inderlandstkie Kiazeta/y Aquitanowie/ (wie.

Skotstki Krol/ Dunstki za tym / przy nich Holándros

A gdzieby drugim trudno dla drog dalekoscí/

Wiac skarbem podpomagac braterstkiey miloscí.

Swlascza Swedom/ y inshym Kiazetom pulnocnym/

Trudno/lecz skarbem kazdy/moglby byc pomocnym.

O Krotosiu Tureckim.

Sátym Wloście wielmożne w lud/w skarby Kłazetá.
K insze insul morskich/poteżne panietá.

Zgodziwszy sie wespolek z Wenety możnymi/
Jáłby mieli poczynác z Turki bezbożnymi.

Moc z mocá/woyšká z woyski zlaczywszy chatliwie/
Armaty/z Armatámi/szczerze y prawdziwie.

Táłby káždy z swych portow/do Epitstich wlości/
Przebył łatwo y morzem/y lodem w cáłości.

Helespór.

Potym do Helespontu wziawszy Dardánele/
Táł ze insze zameczki/mogliby wziac smiele.

Bo táł w sýstko Grecowie z Wiochámi osiedli/
Ktorzyby záraz z Turki wnetrzne woyny zwiédli.

Gdyby to wstyżeli/czego táł czekáto/
Ze iáł patres in limbo, záwzdy narzekáto.

Táł ze Słowienstie w sýstki/y Grecie narody/
Z checiaby sie wlozyty/do tey swietey zgody.

Pierwsza
moc chrze
ścianstka/
Echoraby
Inadnie
Turcom
oopáit.

A gdyby táka zgode/sam Bog zdarzyc raczył/
Snádnieby przepierowác zly Turczyn zabaczył.

Miałby tych samych skáżel/coz kiedyby nášy/
Ktemu ziemia przybyli/ná ty szczęsne czásy.

Zwłászczá Chrzesćianstki Cesarz/z Kurfierstámi/
Z Czechy/z Niemiecka Kzesá/z Kárwaty/z Wágráti

Przez Wágry/y przez Bosne ciagnac do Trácyey/ (mi.
Gdzieby Polákw z Litwa/czekáł w Bulgáricy.

Ktorzyby Wólach łatwo y Multan dostáli/
K snádnieby Dunáyski Brzeg opánowali.

Bo skoro

Bo skoro od Chocimiá/do Jásow gošćiniec/
 Za trzy dni/a w Wasilách rzeczec każdy biniec/
 A potym do Berládu/dzien iest ieden iázdy/
 Gdzie bez żadney zabawy/może ciagnoć każdy.
 Potym do Bukorestu za šest dni przebedzie/
 Gdzie iest stolec Multánski/ten łatwo osiedzie.
 Bo dwor tylko Spodárski/ a osada gola/
 Obrony mocney niemáß/ czemu Polak zdola.
 Co byl Jwoniá meznie/za krotki czas zrobil/
 Siemie Multánsko wziawszy/przeciwniku pobil.
 A tam piekna rownina/ iest sie gdzie rozpostrzec/
 Jest gdzie woystka sýlowác/vstepic/y dotrzec.
 Stántad zaś do Dunaiá/za dwa dni byc może/
 Ktory kiedy przebedzies/iuzesz pomoż Boże.
 Ste strona iest Dziurdziwo/miasteczko z posada/
 Ktorego łatwo dostac/y mála iest wada.
 Na drugim brzegu Rusciut/miasto z starym grodem/
 W kter: iak w swoje w iedzies/niemorzac g głodem.
 A iesliby przeprawy Turcy bronie chcieli/
 Juzby Cesarzka pomoc násy ktemu mieli.
 Kiedyby w Wegrzech Dunay przebyl/co mu snádniej/
 Juz mu pomoc Polakow dac łatwo przypadnie.
 Ktemu wiemy nowotne tu temu fortele/
 Ze sie na wodzie strzelbie bronie może smiele.
 A za Dunaiem prosto do Andrinopola/
 Tylko Bálchany gory/wsi/a puste pola.

I miasto
 nad Dun
 aiem.

Cesarzka
 pomoc
 dla prze
 wozu.

A gdzieby

O Kłofu Turckim.

A gdzieby w polu nášy zwiędli boy z Turkami/
Wszyscyby Chrześciance powstali za nami.

W Serbii/w Holgarijey/gdzie oni Slowacy/
Pomogliby do tego z chęcią nieboracy.

Pomocą
meżnych
Chrześcian.
an.

Bo aż ich poturczona jest część poniewoli/
Jednakby z Chrześciany Turkow rądzi kłoli.

Nalazłby nieprzyjaciel w domu swoim każdy/
Bo by bił poganiną/ Chrześcianin za wżdy.

A gdyby ieżeże Niemcy/Węgrzy/Włoszy chęcieli/
Słusznieybyby ten przystęp/Turkow gromić mieli.

Gdyby moca bez wieści/Dunajem płyneli/
Łatwoby Serbskie/Trackie pola osiągneli.

Mając ktemu dostátki/ludu/strzelby/zbroie/
Sładnieby sie pądaly Turckie zawoie.

Boby im łatwiey bylo po wodzie żeglować/
A niż im do nas w zwode Armate rychtować.

Moga też nášy Niestrem do Kiliey płynąć/
Gdzie by też Turkow tysiac/nie ieden mogł zginąć.

Moga y nád tą rzeką lodem iść łozacy/
Gdzieby sie pożywili śładnie nieboracy.

Mogliby y Kniáz Moskiewski pomoc Chrześcianom/
Azoph z portem Meotkim/wydarłby poganom.

Tanáis rzeka/woystko pusćiwşy po wodzie/
Y Caphi by mogł dostać/y być w Czarzygrodzie.

Nášy iákom rzeki/ktedy inż Dunay przebedą/
Łatwo Trácyá wşyskłe/iáł swoje posieda.

Bo wiem

BOWIEM TÁM TURKOW MÁLO/CHRZEŚCIÁNI WSZYŚTKO/
 KTORYM POGÁŃSKIE IÁRZMO/ZNOŚIĆ BÁRZO BRZYDKO.
 MNOŻYŁO BY SIĘ WOYSTKO ZÁWŻDY CHRZEŚCIÁNOM/
 ŻĄCZYMBY SROGIE SERCE VPÁDŁO POGÁNOM.
 ANDRINOPLE SAMO ZÁ IEDEN DZIEŃ SIEDZIE/
 BO ZAMKU/MUROW NIEMA/ GDY MOC NÁSZYCH BĘDZIE.
 A W MURZECH STÁRYCH Z ŻYDY/GREKOWIE MIEŠKÁIĄ/
 GDZIE ZAMEK PIERWEY Z MIÁSTEM BYŁ/TY SIĘ PÁDÁIĄ.
 JEŚLI TÁM POLE PRZEGRÁ TURCZYN NIEŠEŻEŚLI WY/
 JÁŻ CHRZEŚCIÁNOM W RZEC DA TRIUMPH PRAWDZIWY.
 BO SIEDMI DNI Z WOYSTKIEM CIÁGNAC DO CONSTANTNOPOLÁ/
 GDZIE TYLKO CARWÁŠERY/WŚI/Á PUSTE POLÁ.
 TY CHOĆ TEŻ MUROWÁNE/ÁLE IÁK DO SWEGO/
 MOŻE WIECHÁĆ/ GDY ZÁCHCE BEZ BOIU WIELKIEGO.
 KTEMU WŠE DZIE GOŠCINIEC/WÁROWNY/Y PROŠTY/
 BO WŠE DZIE KÓŠTEM WIELKIM MUROWÁNE MOŠTY.
 ZAMKU NIGDZIEY NIE WYŻRZYŠ/ W SILIBRIEY TROCH:/
 A WIEŻE STÁRODÁWNE/NÁD MORZEM TEŻ PŁOCHÉ.
 A TO TÁK BEZ OBRONY PUSTO ŠTOIÁ WSZYŠTKI/
 GDYŻ TURKOM ZWYCZÁY/Z MUROW BRONIE SIĘ IEŠT BRZY-
 DO CONSTANTYNOPOLA OŠM MIL Z SILIBRIEY/
 GDZIE INŻ TURECKI ŠTOLEC/IEŠT WSZYŠTKIEY GRECYEY.
 ZE TRZECH ŠTRON HELESPONTŠKIM MORZEM OPŁYNÉLO/
 OD NAS POLE/GDZIE WOYSTKÁ MILON BY ŠTÁNEŁO.
 TÁM IEŠEŻE ŠTOIÁ KÁŃCE STÁRE MÁCHMETOWE/
 W KTORYCH MOŻE DŁUGO ŠTAC/NIŻBY VŠUT NOWE.

Andrinosa
pole.

(tli.

Turecy zą
stromo
máia z
murów
się bronie.

O porażeniu Turckim.

Ktemu z grobow najwietszy zamek może zrobić/
Z ktoregoby mogli Turkom w miescie snadnie dobić/
A gdyby owi morzem/ci ziemia sciagneli/
Latwo by za pomocą Bożą miasto wzieli.
Bo mury wszystkie stare/slabe/y sprochniate/
Arzadko chocia gste wieze naydzie cale.
X ty dziury stad wzeli Turcy/ nie zaprawne/
Gdzie mieysca do przystępu/com sam widzial/iawne.
Od pulnocy rownina/ale za grobami/
Moga stac wielkie woyska/y za kosciołami.
W szancach też Machmetowych/oboz może stawic/
X w nich do wielkich potrzeb/roty dobrze sprawic.
Ktemu też Monastery Greckie rozwalone/
Stare/gdzieby dziala byc mogly zasadzone.
A od morza ze trzech stron wpedzic stare mury.
Nie dlugoby do skutku trzeba dzialac dziury.
Nad to w okrag miasta/ jest szesc mil w samym murze/
Zmylil by ktorey pierwey dac ratunek dziurze.
W Nyzyskim Brzegu miasto jest Calcedon dawne/
X Studer/przez on Synod oycow swietych stawne.
Galata za odnoga też miasto obronne/
Lecz by to/zaraz bylo Chrzescianom sklonne.
Bo Grecy/Wloszy/Serbi zdawna tam mieszkalo/
A malo miedzy soba Turkow prawych maio.
Takze w Constantnopolu/Chrzescian tak wiele/
Jak Turkow/ktorych by też bic pomogli smiele.

Calcedonense
Cōcilium.
Galata ora
lim Pera
Genuense
suum vrbis
Constantinopoli
adhæres.

X co so

A co są poturczeni/ żyćliwſzy by byli/
 Chrześcianom/ a Pány ſwoieby wybili.
 Bo przyrodzenie do ſwey chaci/ zamiędy ciągnie/
 Każdemu gniazdo miłſze/ w ktorym ſie kto lognie.
 Napatrzyłem ſie częſto Ruſi/ y Polaków/
 Płaczących poturczonych/ gwałtem nieboraków.
 Także Włochow/ Hiſpanow/ y Niemcow chudzinow/
 Słowaków/ y w więzieniu teſkliwych Wągrzynow.
 A Noſtkwy kto wyliczy wielkość poturczonych/
 Także inſzych Chrześcian/ niewola ſtroconych.
 Ktorzyby pewnie rądzi/ by zrucili zawoie/
 A wymyſły Brzydliwe/ zły Młachmiecie twoie.
 Ale trudno wciekac/ dom daleko ſtoi/
 Wiec tam muſi drugi trwac/ gdy ſie wciec boi.
 Druzdy choc poturczeni/ ktorych cnoty ſadzo/
 Chryſtusa ſtrycie chwala/ a w wierze nie blodzo.
 Ze ſta tyſiac nie wyſzryſz prawego Turczyná/
 Ktorzyby nie poturczon byl z Chrześcianiná.
 A naydzie wiele tákich ktorzy ſa żyćliwſzy/
 Chrześcianom/ y do ich zwycieſtwa chetliwſzy.
 A gdyby ktemu zgodá ſwieta przyſtopila/
 A ſzczeroc ſie z miłocſcia ſpolna oblapila.
 Łatwoby náſzym doſtác/ ták ſtoleá onego/
 Chrześcianſkich Ceſarzow/ márníe ſtráconego.
 Oſtátek A ycerſkiemu ſpuſzczam dowcipowi/
 A w dobywaniu zamków/ ſtocznemu Włochowi.

O porażeniu Turckim/

Także inszym narodom/co w tym przodek maia/
A co lepiey niż Turcy/ty fortele znáia.
A gdyby sie też z murow (co wiem) nie bronili/
Jednak pole przegrawszy raz/iużby zmylili.
Boby drugiego woyská/nie rychlo zebráli/
Gdyby y Chrześciance od nich odstawáli.
Ktozymi zwykli walczyć/y nimi zátykác/
Gorsza dziure v szurmow/y w przod sie potykác.
Ci wszyscy z chęcia/by sie od nich odstrzelili/
A Chrześcianskie woyská co dzien by mnożyli.
Znáiac k temu do swoich wolności pogode/
Káždy by z nich wetowác chciał podieta szkóde.
Vderzyliby czolem/ci co sa w Grecyey/
A ci co w Natáliey/siedza y w Trácyey/
Mieliby z swymi Turcy wnet woyna domowa/
Niespodziwana/druga z inszych stron gotowa.
Niemáż sie tedy czego bac/ich mocy wielkiey/
Ni sie stráchác dostátkow ich/w potrzebie w szelkiey.
Ni tego iż trzy części swiátá prawie maia/
Poniewáż Chrześciance w wszystko w nich mieszkáia.
Ażkolwiek zniewoleni/lecz pragna pogody/
Czekáiac Chrześcianskiey ná to spolney zgody.
Choc też spráwe Rycerská/Turcy dobrze znáia/
Jednak w wszystki postępti od Chrześcian maia.
W szyku áż ludem stráśni/lecz meznego máta/
A ná tym sa/ogromneby sie woysko zdáta.

Ledwo

Ledwo szesćdziesiąt tysiąc naydzie między nimi/

Jezdnych/ktorzyby w wojnie mogli być godnymi.

A to gdyby swoje moc zewszad zgromadzili/

Wiecey ich być niemoże/by się rozsądziłi.

Janczarów z Adzmaglany/w ktorzych moc ich stoi/

Dwadesćcia tysiąc ledwo/ lecz się ich rod roi.

Bo ich z Chrzescian zawždy ná to wybieráia/

A w rycerstwie ich ćwicząc/ Janczarów działáia.

Motlochom wielkim/nád to woystká swoje mnoża/

Czym pod czas nieopátrzne Chrzesciány twózia.

z Wielbladow teź y z Mulo/ obozy stáwiaia/

A ná tych z kopijami cienie przyprawiaia/

Sołhatow szesć tysięcy/ co chodza z lukami.

Trzy tysięce w Klobukách srebrnych z szostami/

Drugie trzy tysiąc vphy Janczárskie spráwia/

To w szystká moc Turcka/ktora nas woivia.

A zażby Chrzescianie teź meżow nie mieli/

Tak dobrych albo lepszych/gdyby sami chcieli.

Gdyż ich moc celuia/y ciála cerstwościa/

A darami vmyslu/rozumu bieglościa.

Obyczáymi/dowcipem/fortelmi dziwnemi/

Ty rzeczy zwyciestwa/sa skutkami iáwnymi.

A coź jest nád Polaka/ w polu meźniey szego?

A nád Litwa w kozáctwie/co jest biegley szego.

Także nád Rus/Wolyńce/meżne podolány/

Ktorzy zawždy ná polu/ćwicza się z Pogány.

Moc Tur
recka wo
ystrá.

Co nad Węgrzyná w bitwie / iest pojedynkowey /

Co nad Niemce / do szelby / do zbroie gotowey.

Co nad Francuzy / Wlochy / iest mistrzowey /

Co nad Hispany w wojnie naydzie /

Co nad inſze narody Chrzeſcianiſkie maia /

Ci pogány / ktorzy tak rogi wywyſkaia.

Tylko że zgoda ſpolna / záwždy nas celua /

A náſzy Chrzeſcianié niezgoda ſie truia.

Zgodac oni vroſli / á zwykla chyroſcia /

A Chrzeſciani ſkubiali / zá ich nieſtwoornoſcia.

Tymci oni wſtorali / nie Rycerſka ſila /

Coby im łatwo oddac / mogli zgoda miá.

Bo gdyby Chrzeſcianié w ſyſcy zgodni byli /

Skadby woystá zebrali / czymby ſie bronili /

Bo by ſie wnet Europey od nich odſtrzelili /

W Affryce y w Azey / tozby wczynili.

A ieſli w tych duſaia / pewnie z miá ſytki /

Bo iáwna rzecz / ſlabe byc w meſtwie Azycytki.

Wſak tych wielka moc ſtrácił / Rzymſki Pompeius /

Gdy z nim w ſarſilſkich polách / zwiodl woyna /

Tak że Terrowe woystá / wſyſtki ſkamtad byly /

Siedmſet troc tyſiac w liczbie / wždy márníe zginely

Bo Azyiſki lud wſyſtek / pmarly nápoly /

Niezwyčajny do woyny / glodny / gnusny / goly.

Jak ſie ma potkac / Murzyn / ſoncem wpalony /

Co Arabin wczyni z náturey zemdłony.

Co wys

Aziyſki
lud.

Co wygra Afier gnusny z trećmiana wloczeńto/
 Co Egipczył weżyni z kujem/ á z ościenka.
 Przypátrezylem sie dobrze Affrykańskiey Broni/
 Chłop nági/ ledwo sobie pudenda zástoni.
 Król ich tylko w łoktusce/ chustka zwiáze głowa/
 Oszczepet z długiey trzciny/ pyskiem przešedł sowa.
 Co inšy zamorski lud nági/ znikczemniáły/
 Co wygra Pontski naród/ sprošny/ y ospáły.
 A iesliže dušáta w Tátárskie nárázdy/
 Wzáł y či przed Polaki/ zšáňkowałi zázdy.
 A gdyby ich raz štáktal/ trudnoby wštoráli/
 Lecż wiemy/ iže polá nigdy nieštrzymáli.
 Dciéka iáł zlodzieie/ štrzátki wyštrzelawšy/
 A taméc zá potkánie/ wšoto wdziálawšy.
 Zázdy w polu przegráia/ by nalepšo mieli/
 Zwlászczá gdyby ryceršta/ wrecż sie potkác chcieli.
 Mogł by też záz kozáki pošláć do Tauryki/
 Ktorzy by im tam pretko/ pomylili šyli.
 Gdy by im zástoczyli/ góšie ich zwykła dziurá/
 Štoczył by tam nie ieden/ w morze Pontskie Turá.
 Táłby ich mogli wygubic/ zburzyc/ wybic pretko/
 A drudzy by nosili v nas/ zázdy petko.
 Wzáł on Kozák przewažny/ Wišniewiecki mily/
 Aieraz Tauryke burzył/ indlił Tátárskie šily.
 Ktoregom grob zátosny/ widziáł w Czárzygrodzie/
 Šáł náđ morzem/ šešesćie go zdrađzilo w šwiebodzie
 Nie wšpo

Król Je
 ſki Koro
 gom wi
 dziat 1575.
 16 Februg
 arii.

O Porażeniu Turckim.

Nie wspominać Pretwicá/ co tak bil Tátary/
Ze do Rusi pátrzyli/z dáleká przez spáry.
Lasti sie Albrycht oparl/áz v Oczakowá/
Gdzie Tatarška vpádla/gesta ścieta głowá.
A gdyby byl chciał kończyć/zwycięstwo szej słowe/
Wybilby byl z Tauryki/to plemie zlosliwe.
Uż gdy Despotá wsadził/ná Wołoskie páństwo/
Jak mężnie trwożył y bil/to sprosne pogánstwo.
Jazłowiecki z Buczacá/on Hetman Koronny/
Wszystkim iáwno iák byl/tym pogánom ogromny.
P Odolski w Ociemodá/on Senator práwy/
Pratko z Turkow náczynil ptałom/y psom stráwy.
Gdy Bohdana prowadził przeciwko Jwoni/
W máłym poźcie niebyło wiecey/tysiac łoni.
Delunakow bylo z Sedziakiem sześć tysiac/
Ktorych násy stuktáli/igráiac nie licząc.
Tak iż Sedziak Kilijski z Jwonis zgrzytáli/
Widząc to mestwo Polskie/áz wárgi kosáli.
Bo co żywo swoięgo/drugi trzech wysadził/
Káždy w Delunaká kopija závádzil.
A to tylko igráiac/bo Senator spráwny/
Znal gdzie bić/znal gdzie przestáć/znal gdzie dáć boy
Bowiem zámwke wygrawa/madrość z sprawa dobra/
Fortel z słusna rozrywka/naimocnieyszych odra.
A gdy sie moc Sármatzška stowárzyšy z tymi/
Już dobrze bija Szewcy/Kowale z inszymi.

A v nas

A u nas to wszystko jest w Polsce/w Rusi/w Litwie/
 I w innych krajach zawždy/przodek maia w bitwie.
 By tylko sami chcieli/w iedney woli/w zgodzie/
 Łatwoby zatkac mogli/dziure przyksley skodzie.
 Bo w wojnie z Chryścianym Turcy nie zrownaiu/
 Gdy sie wrzez a nie zdrada w polu potykaiu.
 By tylko zgodą byla Panow Chryścianstkich/
 Łatwoby tych pozylu/Tyranow poganstkich.
 A nadzieie z boiaznia/gdyby nie mieszali/
 Ani myśli swych terozac czasu odwlaezali.
 Ale z Bogiem Hetmanem/a w nadziei dobrej/
 By ciagneli vffaiac/w iego łasce szkodrey.
 Wszedly w zgodę prawdziwa/wczasu opuścili w sy/
 I o wiara skodliwe swary porzucili w sy.
 Obrone dobra stawic pospolitey rzeczy/
 Chryścianstkie swiebodu/ maia w dobrej pieczy.
 Ktorych bronie sławna rzecz/dac gardlo poczciwie/
 A niż w wteczney niewoley/narzekać placzliwie.
 Bronic żony/y dziatek milych/maietności/
 Brata/siostry/przyaciol/y drogich wolności.
 Za imie Chrystusowe/zastawic sie smiele/
 Bedac zgodnymi czlonki/wszyscy w iego cieie.
 Nie czekac w domu oney zley poganstkiej reki/
 Ktora wiernym zadawac/zwykla srogie meki.
 Nie czekac w niedbalosci/oney smierci srogiej/
 I zniszczenia wolności/y swiebodu drogiey.

O porażeniu Turckim.

Nie czekać by przed to ba/dziatki twe turczono/
Sone/panny/ssromotnie bez wstydu gwałcono.
Nie czekaycie niewoley/wolni narodowie/
Z Woiewodami/zacni o Senatorowie.
Nie czekaycie wieżienia/Sarmáccy Kycerze/
Niech wam nie mierzna tarcze/kopje/pancerze.
Nie czekaycie Prelaci swego zniewolenia/
Ni chwały pánstkiey/z wáshym stolcem wyniszczenia.
Bom sie dobrze przypátrzył/ Biskupom w Grecyey/
Opátom/mnichom/popom/tákże też w Trácyey.
Gdzie Biskup drwá przedáie/wożac ná oślicy/
Opát/Kiadz/robic musza/iáko niewolnicy.
Zbyli Beneficya/prowentow/prebendy/
Chodza w czubách Turckich/miásto Kewerendy.
Zawoy miásto bieretá/ Kiwior za Insule/
Kánonik musi robic/iesli chce iesć byle.
Pop w lápciách/ á chusciskiem prostym leb obwinie/
Czerniec/Kiadz trzode pástie/ Szabány y swinie.
Woiewodá niewolnik/gdy sie nie poturczy/
Sláchćic iesli nie robi/wnet sie w głodzie skurczy.
Niemáśz tám discrecyey/chlop/sláchćic iednáki/
Kzemiosto v nich pluzy/ y dowcip wšeláki.
Turczyn/z Spátem w Atlasie/wżdy portowy kute/
Sláchćic choć w Altembásie/w rzemieśle prácnie.
Przeto nášy Sláchćicy/Kieźa bez roboty/
Mieliby swych wolności/bronic z swey ochoty.

Gárdlem

Gárdlem/ y máietnością wolność pieczętowác/
 Prywatom/ y niezgodom wnetrznym nie folgowác.
 Boc sie rozciagnal na nas/ Bárzo ten bież Boży/
 Ktory wšyſtki narody Chrześciánſkie trwoży.
 A godziny niewiemy/ kiedy na nas spádnie/
 Kto kiedy sadow Bożych/ dziwna ſkrytość zgádnie.
 Przeto by go nam trzeba wzywác/ we dnie w nocy/
 Aby nam ſam raczył byc/ murem tu pomocy.
 A tarcza ſwa zaſtawic/ trzode ſwoich wiernych/
 A Bášta by raczył byc owieczek miżernych.
 Ktore will ſrogi ſárpa/ y tak inż vrádzil/
 Aby wybil/ wyniſczył/ y z gruntu wyſadził.
 Lecz tá prożna naſada Poganiná zlego/
 Kiedy my Bogá bedziem miec Hetmána ſwego.
 Ten ſam gdy wodzem náſzym (iáť obiecal) bedzie/
 Dá ſwa ſpráwiedliwoſcia/ wygramy plác wſzedzie.

AMEN.

Krolow y Cesarzow Turckich postepki / y żywoty / krotko przez Adama Strylowskiego spisane.

W Konstantinopolu według własney ich Kroniki / Arabskim ięzykiem pisaney.

WKSOWIE z Saraceny / gdy wojne toczyli /
Az obu stron w spolney krwi / szable swe moczyli.
Tak iz dlugo rowny Mars / byli ich sprawowal /
Az w mocy zemdlon potym / Percki lud zfantowal.
Y przyzwali na pomoc Tatarow Azyjskich /
Z zamorza Caspijskiego / od got Caucazyjskich.
Z Turkmaniey krajny Cesarstwa Sciryskiego /
Skad Turkami nazwani / z mieysca oyczystego.

1300.

Turecy nie od Tracyey w krosrey zdawo na Grefowie / y Slowacy mieftacia / ale od Turkmaniey.
Ci Persom pomagaiac meźnie poczynali /
Az miedzy Saraceny ziemice dostali.
W ktorey siadłszy / Machmetow Jaton wnet przyiali /
Otomana za krola / potym sobie wziali.
Ten beda c chlopem prostym / zebrałszy lotrowstwo /
Tak swym iak Krzescianom / poczynil skod mnostwo /
Wnet dowcipem przemyslnym / zmocnil swoje panstwo /
Naprzod w Azey wielkiey / przez swogie tyranstwo.
Tak ze y Saraceni / pod ktorzymi byli /
Pod moc swoje / z narody inšymi podbili.

1328.

Y tak

A tak ich zniewolili/ choć są jedney wiary/
 Ślósć za przyiaźń oddać/ co ich zwyczaj stary.
 Iż się srożey z Araby/ niż z nami obchodzą/
 Bo tych klesnia/ y w miłosć nierządno przymobzą.
 A potym y Trácyey / łat wielki osiedli/
 Niezgodni Chrześcianie/ gdy spolny boy wiedli.
 Gdy Orman zdecht/ Orchan syn nad Turki pánował/
 Zelespontskie kráiny pod moc swa zholdował.
 Tak Bitynia osiadł/ y dwoie Misya/
 Kárya/ Likaony/ Pontski brzeg z Frygia.
 Stolec w Brusye/ zá morzem czarnym swoy záłożył/
 Skąd sąsiednych Krolow wstawicznie trwożył.
 W niezgodzie Greckiey spolney/ moc pogánsta rosta/
 Z prostych chłopow/ y z lotrow głowe wzgóze wznios.
 M. Vrat syn Orkanow/ przez stogi gniew Boży/ (sta.
 Moc pogánsta rozszerza/ Chrześcianie trwoży.
 Kátakusen zły/ w ten czas dal mu powód ktemu/
 Do Grecyey go przywiódł/ przeciw pánu swemu.
 Gdzie Caliopolim wziął/ także Dárdánele/
 Skąd się mnożył w Grecyey/ zły pogánin śmiele.
 Misya potym osiadł/ á w Bulgárstkiey ziemi/
 Dymotym/ Sogánlik wziął z sárbami wielkimi.
 Wziawszy przymierze z Greckim Cesarzem spokoyne/
 Z Bulgárskim Krolew zaczął/ y z Serbami woynę.
 Andrynopole sławne miásto opánował/
 Gdzie stolec czárstwa swego mocnie vgreuntował.

W ten czas steffan król Serbski z Bulgárskim Cesarzē
 zaczął woynę/y zbil mu woyská pierwszym rázem/
 Syn zaś własný Steffaná vdawil Serbskiego/
 Skąd sie moc rozszerzylá Amurath zlego
 Bo Drossa zbil z woyskiem/ co oycá vdawil/
 Tak krótki wiek ná páństwie źle nábytym strawil.
 A z Królestwá Serbskiego skąd sie Kieństwo stáło/
 Bo pospolstwo Kiszeciem Lázarzá obráło /
 Ktory z Turki zwiódł woynę/ meźnie v Smágowy/
 Gdzie Amurath z Mustáffa synem odśedł głowy/
 Drzewem Milos̄ Kobylieź w pierśi mu vgodził
 A Kráimir teź Mustáffe kilofem ochłodził/
 Lecź iednáť Lázarz Despoth ściet bedac poimány/
 z Kráimirem Woiewoda/y z infymy Pány/
 Po Amuracie Báizeth zostal z Solimanem/
 Tego Báizeth poráził z woyskiem sam byl Pánem.
 Ten śmiála swo chytrosćia Tráctie páństwa trwozył/
 A w Grecyey szeroko moc swoie rozmnożył/
 Phocyde/Mácedony/ Bosne y Atyke/
 Ráczę/y Serby zgromil/przez zdrádna práktyke/
 Osm lat lezał pod Pera/y pod Czarzygrodem/
 A inź sie poddác chćialy vćisnione głodem/
 Lecź Chrzesciánskie woyská ná pomoc ciagnęly/
 Niemcy z Węgry z Francuzmi/ty mu w postrách byly
 Odiechal Czarzygradá/bitwe snimi stoczył/
 V Nikopolim Tyran Chrzescián w proch stoczył/
 Wrocil

W niezgo
 dzie Kiszecia
 Stowienkie/
 Turek powil.

Amurath
 zabie z synem od
 Stowienkow.

Pera nunc
 balata.

orazou
 igit.

Wrocil sie pod Czarzygrod/názad z tym zwyciastwem.
 X dobywał go mocno/zhardzianw sly z swym mestwem
 Lecz Tamerlan Tatarsti Czarz/wtargnal w Azyo/
 X zburzyl moca wielka Pont y Bitinia/
 Baizet ná niego ciagnal/y stoczyl z nim woynie/
 Tam sam poimány/stracil w slystki woyska zbroyne.
 Tamerlan zwiaw sly go lancuchy zlotymi/
 Kazal go w klatce wozic/z tryumphy wielkimi.
 Turkow dwie scie tysiecy/ ná placu zostalo/
 Baizet sie tez sam otrul/szczescie go zdzialalo.
 Tamerlan posiadl w slystka Seyria/z Persya/
 Armenstie/Medstie panstwa/y Egipt/z Syria.
 Tak ze w slystka Azya za szczescim zholdowal/
 Od Caspijskich wod/moznie do Nilu panowal.
 Baizet gdy zdechl/Synowie po nim ci zostali/
 Moizesz/Mechmet/Mustapha/Calapin/lecz mali.
 Saden z nich niemial tych lat/by mogli panstwo rzadzic/
 Skad by Turkom iuz snadnie przyszlo bylo zbladziec.
 Bo y moc vtracili/przez miecz Tamerlanow/
 Ktemu kilku/a dzieci matych mieli panow.
 X panstwa im wielka czesc Tatarowie wzieni/
 Zamki mocne posiadli/a Turkow w nich sciali.
 Patrzmysz iak Chrzescianie/w reku szczescie mieli/
 X pogode/ná Turki/gdyby byli chcieli.
 Moc ich w slystka zemdlona/Baizet zginat marnie/
 Lecz z naszych pospolicie/kazdy swoje garnie.

1397.

Baizet
Porazon.Turcy iuz
by byli zgi
neli.

Private

O Cesarzách Tureckich.

Private káždy katal/á rzecz pospolitá/
Chrześciáńska leżalá/zranioná/y zbita.
Noc która ná ostátki Turkow mieli złożyć/
Te ná sie obroćili/chcoc swoe páństwo mnożyć/
A Turcy w spolney zgodzie/zbierác sie poczeli/
Calápiná stáršego ná Krolestwo wziali.
Ten gdy moc wziął/ku škodzié práwie Chrześciáńskiej
Przydał posilek znowu zley hordzie pogańskiej.
Bo Sigmuntá poráził/Krolá Węgierstiego/
Fráncuzow/Anglow/Niemcow/zbił/popráwil swéj
Sigmunt Krol zbiegl/poimano Burgundyście Kioze.
Gdzie z Chrześcián Turcy zli/wziali hoyne ciáze.
Calápin též potym šedł do Plutoná swego/
Orchaná Turcy wziali Krolém syná iego.
Ktorego Moizész zabił/Striy/sam ostádl páństwo/
Ale nie dlugo trwáło/iego zle tyráństwo.
Machomet po nim/Turkom brát iego pánowal/
Wotochy/y Multany/w przymierzu zholdowal.
Granic Tureckich pomknał/po Jonijskie morze/
Pánowal lat siedmnaście/czárstwo množac sporzł.
W Andrynopolu stolcá swoiwego poprąwil/
Moratá y Mustáffe dwu synu zostáwil.
Cesarz Grecki/miał w ten czas ná Turki pogodę/
Wzdy Mustáffe w opiekę/wziął ná swoje škods.
Mogac go látwo strácić/Trácyá wyzwolic/
A wet zá wet poganow/po swey myśli golic.

Lecż willá ná sie chował/áż potym Amurat/
 Z zamorza z woystkiem wielkim przyszedł Mustaphin
 Ten gdy Mustáffe zabił/woystko mu poráził/
 A sam stolec osiadłszy/Grekom serce skáził.
 Ano by byli chcieli/Mustápha by zginął/
 A Amurat by sie był/ná morzu ochynał.
 By bronili przewozu/ co im łatwo było/
 Lecż im to ich niedbáłstwo/potym závádzilo.
 Bo im Tessalonika wziął/z Hetolskim páństwem/
 Serbi/Dalmáty/zwykłym náiezdzał tyráństwem.
 Serbski Despot vchodząc iego srogiey woyny/
 Dáł mu corke w małzeństwo/y trybut przystoyny.
 Ná tym tyran nieprzestał/wziął mu Smiderow hnet
 Synow iego/Surzynow swych poslepil náwet.
 Táł wshyстке ziemie Ráczka/posiadł w okrutności/
 A Despot Irzył vciekł do Węgier z žáłości.
 Táł z Władystawem Krolew Węgierskim y Polskim/
 Zebráwshy sie ná Turki/zá zrzódzieniem Bostim.
 Porázili/pobili/zle mocy poganńskie/
 A wydatli z reku ich páństwa Chreścianńskie.
 Ráczka/Serbska/Multánńka/y Bulgárska ziemie/
 Władystaw Turkom odial/ene Jáglowe plemie.
 Jan ich też z Huniáda/często meżnie gromil/
 R w posrzodek Grecyey/vchodzących gonil.
 W ten czas Węgrowie/meżni Polacy/z Serbámi/
 Gore zwycięstwem sławnym wzięli ná Turkámi.

Grekowie
 sami ch
 cąc zginie
 li.

Władys
 law A
 muratá
 porázil.

K

Tak iż

Turek
przymie-
rza prosił

Tak iż Amurat prosił przymierza z Boiáznis/
 W naszych/gdy sie chorym czuł po oney lázni.
 Klaniał sie w ten czas Węgrom/y Polakom możnym/
 Gdy Władystawa doznał być Królem potężnym.
 Wrocil Kaczkie/y Serbskie/bárzo rad dzierżawy/
 Stad Władystaw Jagelowic/dal mu pokoy prawy
 Potym przymierze zrzucił/z Papiestkiey namowy/
 Zebrał ná Amurata/z swoych państw lud gotowy.
 Z Węgry/z Polaki swymi/Turkow meźnie zgromił/
 Tak iż sie wż Amurat/wciękac byl sklonił.

1444

Lecz nieszczeście przypádko/snadz za gniewem páńskim/
 Zabít meźny Władystaw/fortelem pogánskim.
 W Warny miesześliwey/stad Tyrán wzniósł rogi/
 Za złamaním przymierza/Bog do pomsty srogi.
 Porázil potym Węgrom/w Białogrod obległ/
 Lecz z Esankiem przez Krzyżaki/odegnány odbiegł.
 Jás Bog Kycerzá swego Stánderbega wzbnóził/
 Ktory Turkow czestokróć meźna reka cudził.

Stánder-
beg.

Jz Amuratowe moc wywrocil ná nice/
 A krewis pogánsta polal Albáńskie gránice.
 Samiego máłym ludem ná glowe porázal/
 Hetmánow iego wielkich/przez tysiac kroć prażal.

Capis-
stran.

Także swiety Capistran/iż go tak zwac moge/
 Czesto z swymi Krzyżaki/zádal Turkom rewoge.
 Kon Jan z Huniáda/kwáwil ich zawoie/
 R chorogwie rostaczał w Romániey swoie.

Huniáda.

21 gdy

A gdy Kroiey dobywał/tyran w Albániey/
 Zdechl tam/ná pogrzeb wiezion áż do Bityniey.
 Machmet wtory/ syn iego stolec opánował/
 Ktory Trácyá wšytkę/do gruntu zholdował.
 Constántinopole wziął/ ono miásto sławne/
 Cesarzow Chrześciańskich miejsce starodawne.
 Gdzie Páleolog Cesarz z swym Kycerstwem poległ/
 Kresciańow przez trzy dni bito/áż zdroy krwia biegl.
 Dás Despotá Kaczkiego/ swym przymierzem zdrádził/
 A páństwo iego osiadł/ á Turki osadził.
 Potym v Bialogrodu/w Wegrzech gdy zřánkował/
 Ná Moreyskie sie Kieże/ bez wieści zgotował.
 Ktore iáť zwykl okłámal/ zá zdrádnym pókojem/
 A wziął mu iego páństwo/ fáłszem á nie boiem.
 A Acháis one gdzie był/ Andrzej Swiety/
 Posiadł z miásty/ z zamkami ten tyran przeřkety.
 Nigropontu też dobył/ z Karáwánstím páństwem/
 Zá zdrádlwym przymierzem/ á zwyklym tyráństwem
 Leż Stánderbega stáfel miał/ iáť oćiec iego/
 Ktory mu meźnie bronil/ dziedzictwá swoięgo.
 Gdzie Almezá porázon/ potym Barách poległ/
 Synowi Bářá/ Azembeg/ á Karázbeg vbiegl.
 Luzembeg też plác przegrat/ Jágub/ z Bálabanem/
 Jonimá z woyskiem wielkim/ zábit z Solimanem.
 Táť wiele Hetmánow zbil/ z woyski Tureckimi/
 Z Kycerstmi tryumphuic sławnie Albáńskimi.

Amirat
zdechł.

Constán-
tinopole
wzięto.

Stánder-
beg Tur-
kow gro-
mit.

Spolna
zgoda Prze-
sćian na
Turki.

Stad byl Hetmanem obran wšzego Chrześciaństwa/
Gdy byl na to Silwius/wzburzył wšyski państwo
Ze mieli zgodnie ciągnąc na Turki przetleć/
Kozmnażać Chrześciańskie ono imie święte.

Stad Turcy tak sie byli/wšyscy iuz strwożyli/
Ze za morze wciekać pewnie vmyśli.

Alle gdy w tym Silwius Papież zmarł w Antonie/
Bez woyny rospuścili/nąsy w paśa konie/

Lecz Ständerbeg swoch granic vstáwicznie bronil/
A gdzie moca nie zduzał/tám fortelem gromil.

Stad tylko swym imieniem/był stráchem pogánom/
A przeciw Turkom/Básta wšyskim Chrześciań-

Ständer-
beg vs
márt.
Trápezun-
ski Cesarz
Dawid
porázon/
y ściet w
Andryno-
polu.

A gdy go Skapepartki/w swe wzięły przybytki/ (nom.
Osiadł Máchomet snádmie państwo iego wšyski.

Potym Trápezuntskiego Cesarzá zwoiował/
Y dał go ściac/państwo też Synopskie zholdował.

Zás Vsmihassaná zbit Carzá Tátárskiego/
Y z państwem miásta dobył w tym Bábilonńskiego.

Alle gdy zwiódł z Wološkim woynie Woiewoda/
Wielkie woystá potrácił/z wielka swoia škoda.

Pultorá stá ich tysiac na plácu poleglo/
V Dunaiá gdzie żrzdlo krwáwe hoyno biegló.

Tomás
Boseniski
Krol w
przymie-
rzu ściet.

Stoia y dziś trzy trzyże/znát tego zwyciestwa/
Gdzie Wološy za szczęscim dokázali mostwa.

Po tey škodzie Máchmet zás Krolá Bosenkiego/
Jawšy dał ściac/y posiadł wšysko państwo iego.
A gdy

A gdy zdech! / Srolec iego Baizet opánował /
 Ten wnet Szilaba brata swego zamordował,
 Ale w szczęściu szantował / bo był poráżony
 Od Króla Egipskiego / a prawie zniszczony.
 Despot także Bossencki sercá mu nádkáził /
 Gdy mu woyská Janczarskie / y iezdne poráził.
 Także z Węgry niewstóral / bo dwá zamki strácił /
 Lecz Modon Wenetom wziął / tym sobie záplácił.
 Wszystek Ilirik srogo ogniem / mieczem zburzył /
 Naupactum wziął / a w koto posady wykurzył.
 Tak zły tyran w przymierzu Wenetom dolomit /
 W roku im zaś Netone wziął / Efrinl zgromił.
 A w tym go Sophi / Perski Król woyna zátrwożył /
 Anatólia zburzył / za czym pychy złożył.
 Elim mu też syn chytry / zdráda wydał pánstwo /
 Otruwószy go nádráda / okazał tyránstwo.
 Brátow dwu y ich synow trzech kázal zmordowác /
 Których z oycem dal w Brussie / wężciwie pochowác.
 Alkair wziął / Soltany Egipskie zholdował /
 Drugie zbivószy / Affryke srogo powoiował.
 Gdy go wrzód zły vmorzyl / SVLIMAN syn iego /
 Na Cesarstwo wybrány / zbroił wiele zlego.
 W Syriey Chrzesciánow wiele pomordował /
 Białogrod / Węgierski mur potym opánował.
 Rodys Insule sławne / wziął pod Krzyżakámi /
 Wenetow / Plochow trapił srogo wtarczákami.

V Tarsu.

I Zamki
 Sabáesyc
 Jarcza /
 1510.

1521.

1522.

Ludwik
zabit.
1526.
1529.

To zrobivszy Stowienstie Kiazeta vtrocil/
 A na Wegry moc wszystkie scoga wnet obrócił.
 Gdzie Ludwik krol nierówna/gdy z nim stoczyl wojna
 Zabít tam/wzial z Chrzescian Turczyn lupy hojne.
 Pod Wieden ciagnal chetwie/gdzie sie pycha sparzył/
 Oszdziesiat tysiac strácił swych/Bog mu niezdárzył.
 Potym Siedmigroczkiego Janá Woiewode/
 Wegry Krolem obráli/lecz na swoje szkóde.
 Bo tez drudzy wybráli FERdynanda byli/
 A tak sie o Krolestwo/ci dwa spolnie bili.
 A gdy Janus zsfantowal/vcielt sie do Turkow/
 Ktory Niemcow polowil/iak chytry tot szurkow.
 Gdy zmarl Janus/Solimán Budzyn opánowal/
 Synowi iego przyslagl/a Wegry splandrowal.
 Strácił prozno Margrabia/czas z wielkim nakladem/
 A Turck Soklus/Tate/wzial za iego sladem.
 Pest/Bieligrad/Walp/Ostrom/Turkami osadzil/
 Wysegrad wzial/a Wegry z Niemcami powadzil.
 Tak zlate iablko strwozyl/za naszych niezgoda/
 A choc sie oprzec chcieli/zawzdy z swoia szkóde.
 Wiodl tez wojne z Persami dluga nieszczliwie/
 Bo czesto mocy swoje vtrácił škodliwie.
 Pod Malta tez zsfantowal/gdzie Krzyzacy mili/
 Dwie scie tysiac pogánow/iakmiarz mezhnie zbili.
 Potym Segiet/y Dzinle/w Wegrzech osiadl moca/
 Tamze y zdechl/zakryty w pietle ciemna noca.

Segiet y
Dzinla.

Maximis

Maximilian Cesarz z Kzeska w tym skłodewał/
 Miałac woysto wybrane/ iż sie nie skosztował.
 Boby w ten czas lub śachy/ albo mety były/
 Gdyby sie z obu stron ich vffy stoczyły.
 Lecz zdradny Turczyn zwłaczał/ bacząc z swym użytz
 A Niemcy sie parali/ niezgodą y zbytkiem. (kiem.
 Svlimanow stolec/ Selim syn gdy opánował/
 Wziawszy pokoy z Niemcami/ z Wenety woiował.
 R wydarł im mocą Cypr/ Krolestwo przeławne/
 Wziął miasta Nikosya/ Samaguste dawne.
 A gdy Joan Austria/ z Papieżem/ z Wenety/
 Armate mu porąził/ zastróbał sie w piaty.
 Bo gdy by nášy w ten czas triumph skóńczyc chcieli/
 Cypr/ Rodis/ z insulami inszymi by mieli.
 Lecz ich zwiodła niestworność/ lakomstwo/ niezgodá/
 Zaczym ich podybála za niedbalstwem skoda.
 Iż Wenetowie stawytáł zacney dostawšy/
 W pokoy z Turki wstąpili/ z dary sie klántawšy.
 A w tym Selim Golete/ Tunis wziął w Affryce/
 Gdzie Hispanowie mieli/ od Pogan granice.
 Takci sie psi Pogańscy/ ci snami obchodza/
 Z jednym przymierze wziawšy/ ná drugiego godza.
 Patrzałem ná tryumphy/ ná wieźnie/ ná dziatá/
 W Czarzygrodzie/ gdzie slozá sloze wycištála.
 Widzac áno przedáia/ Kiedza/ chłopá/ páná/
 Panny/ Kieżny/ Grosowe/ y w pećiech Hetmána.
 W tym

J Cypr
wziat.

Ná mo-
rzu Turcy
porążeni

1574
in septem-
bri.

Nápomínánie do Rycerstwa.

W tym tryumfchic Żelima tyránna scrogiego/
Wiozl Acheron do gmáchow/Plutona swoiego.
Amurat sceptrum iego/ stáršy syn wziat w reke/
Ktory piec brátow strácić dal/ przez scoga meke.
Jákom o tym w Kołosu iego/ wyżšey pisat/
Ná com swym okiem pátrzył/ y swym vchem slyšal.

Zámknienie z nápomíná-
nim/ do Slawnie mežnego Rycer-
stwa Sarmátskiego.

Mátysa Strykowskiego/
Rozdziat swarty.

PRzypátrzciesz sie SARMÁTE/ iák sie ten gad mnoży/
A iák z lotrostwá wščetj/ wiernych Božych trwoży/
Ják w wielka moc vrosli z nišezego/ w swey zgodzie/
A tyran/ zá tyránem idzie iák po wšchodzie.
Ják w swoich rzeczách/ szuyno záwždy postepuia/
Ták w boiu/ iák w pokoju nigdy nieproznuia/
Grunt ten zbáwienia máia/ wiernych Božych trwożyć/
Bić/ mordowác/ wynišežác/ á moc swoie mnożyć.
Zdrádnym przymierzym/ kowic przyległych sašiadow/
W tym ku ich wynišeženiu/ šukác chytró sládom/
Z iednymi pokoy dzierža/ drugim go zrucáia/
Ták wšyštkich iák kurežetá/ koleia zbieráia.

Professya
Turecka.

Ták Krolá

Tak Krola Bossenskiego Tomasa zdradzili/
 Tak Slowieńskich Despotow z krolestw wysadzili.
 Tak Wolochow z Multany zdradzili poćichu/ (chu.
 Węgry/Siedmgrodow starli/za twa sprawa mni
 Tak inſze pojedynkiem/wzieli w ſwoy hold pańſtwa/
 W ktorzych dzis dokazuia sproſniego tyranſtwa.
 Napelnili trzy części ſwiata niezbożnoſcia/
 Wiernych Bożych ſtrwożyli/nieznoſna ſrogosćia.
 Ktora ſie iuz y iedze piekielne zbrzydżily/
 Żaluia tego czego ſamyż napłodżily.
 Juz Negera zaniechac chce ſrogiego boiu/
 Teſyphone z Gorgona/żadaiu pokoiu.
 Juz ſmutny Phebus woz ſwoy/od Turkow kierui/
 Bo Chrzeſćciańſkiej ſrogiey niewoley żaluie.
 Juz y Memnona chmurna żaloblive ſlozy/
 Wylewa na zle partki/nad Turki ſie trwoży.
 Juz Neptunus trzyzebem bije ſtone morze/
 Widzac trwia wody ſwoie pomnożone ſporze.
 Juz y Pluto narzeka/iż ma gmáchy pelne/
 Juz ſwym pátkom każe przaić co nadlużey welne.
 Juz Charon przez Stygüſkie niechce wozić wody/
 Bo żaluie tak ſrogiey Chrzeſćciańſkiej ſzkody.
 Juz w polách Elizyiſkich tym mieyſcá niſtáło/
 Ktorzych tam okrucieñstwo Tureckie poſtáło/
 Juz w ſyſtki Elementá/y nieme ſtworzenie/
 Pláče na Chrzeſćciańſkie/pátrzac zniewolenie.

Napominanie do Rycerstwa.

Budza nas co wždy ieszcze plywamy w wolności/
 Wkazuia w ich wierze zdradne omylności.
 Przestrzegaias nas/byśmy niewierzyli takim/
 Ktorzy nas obyczaiem chcą zniszczyć w szelakim.
 W przymierzu pożytkow swych/nie naszych szukaia/
 A iak Nigromanticy/prawie nas zamamiia.
 Jz widzac nie widzimy/ styżac nie styżymy/
 A wżyscy mu mu g woli/pohancem mowimy.
 Przymierze im zupełne/my trzymamy zawżdy/
 A artykuł condieyi potwierdzamy każdy.
 A oni przed sie na nas puszczaias Tatarzy/
 Pala/biora/plon wioda/my patrzym przez spary.
 Kilkonascie tysiecy w niewola zapędza/
 Część za morze przedadza/a część w pieciech wedza.
 Wsi/miasteczka popala/y swiete kościoły/
 Dobytek stady żona/spustofa stodoly.
 Wždy wy Polacy milczcie/nie wazze sie miele/
 Wam vlegac/nam zawżdy wolno was bic smiele.
 Jesliże naszy gonia/za nimi Kozacy/
 Za poslugę skarani beda nieboracy.
 Bo wnet pan Turczyn przysle/ iz sie stala skoda/
 W Prekopie mym poddanym/niech bedzie nagroda.
 Albo wodzow wydaycie/co to pobroili/
 Albo sowito łupy/ abyscie wrocili.
 Starcie Strusa z Sieniawskim/co w pola chodzili/
 Z Kozatow skody wżyskli/byście nagradzali.

Stateczna
 nosc przy
 wierza.

Turcy w
 mteia sie
 swego w
 pominać.

Tak też

Tak też pierwoey Pretwicá/ z Wisniewieckim chcieli/
 A Lastiego potężnych/ktorych ná sie mieli.
 Takci z námi pohánicy zli pokoy prowadza/
 Iż wбитым y pláć ran swoich nie dádza.
 Nie przepia krzywdy swoiey/my o swe milczemy/
 Tylko w Karczmách spalone wsi/od nich liczymy.
 A mogac sie im odiać/przez samy Kozaki/
 Niedbamy/ á Turkom stad smiátość ná Polaki.
 Przy nas w Czarygrodzie/rzekł sydzac Mechet Bášá
 Táranowskiemu/coż jest sławná POLSKÁ wášá?
 Každý dziesiaci meżow Tátarzynet wiedzie/
 W czymburze/á gdy záchce/do was po plon iedzie.
 Wiec z tákimi meżami Cesarz/náš pan mlody/
 Chce šabla šczęścia pátrzyć/czásu swiey pogody.
 Jesli pána niechcecie/ktorego on rádži/
 Wola tego przestapic/pewnie wam záwádži.
 Pátrźże meźne Rycerstwo/iák nas rozumieia/
 Ci psi/ á iák z niewolnych/hárdziej z nas sie smieia.
 Pátrźcieš kżemu nas zdradne przymierze przywiodlo/
 Obáćcie sie/ bo Turczyn iuż podpina šiodlo.
 Już nie bázno korzysca w Sarmátskiej przyiáźni (láźni.
 Gdyž wšyſtkich iákmiarz šasiad/nášych zmyl w tey
 Dla swegoć on pożytku/wiodl ten pokoy zdradnie/
 Widzac iż Wegrom rátuńk/mogliście dáć snádnie.
 Byscie też nie dawáli Wolochoom pošitku/
 Ni Niemcom/ktorych šuklať chytry lis pochylku.

I Stowa
 Mechet
 Báše ná
 Waledica
 cyej.

Napominanie do Kycerstwa.

Bo to zdrayce baczyli/ iak Władystaw swiety/
Z Polaki Amuratom mdlil vpor przeklety.
Iz sie stokróc krwia oblat/ gdy wáshy przodkowie/
Z Megry mocy zlaczyli/ y bitni Serbowie.
W polách Hemow widzialem stogi białych kósci/
Y w gorách Románijstich przy Tráckiey wołosci.
Dziwnie sie tám Oracž/ zawoie náyduiac/
Zbotwiałe/zbitych Turkow plácze lámentuiac.
Náyduie tarcze zgnile/ szable zárdzewiałe/
Kusznice/y szysaki/kopije sprochniałe.
Bacza Turczy/gdy Ráckie Despotstwo wrácali/
Y gdy do dziesiáci lat/przymierza zebráli.
Bacza gdy pod Czarzygrod Polacy chodzili/
V Helespontu we krwi Tureckiey brodzili.
Bacza iak Máchmetowi/Kázmierz wziál Wołochy/
Pámietáia gdy Jágbek/z woyski pierzchal plochy.
Mieli do tad wzglád Turcy/ná Polaki mezne/
Až pobrali w kóto nich obrony potezne.
A máiac z Wegier/z Wołoch/do nas prosta droge/
Przez Niesr do Polski mierzy/y bije ná trwoge.
Zápietnaście ia niedziel/ wziác sobie winšwie/
Ták sobie was o mezne Kycerstwo šácuie.
Ták was ten nowy tyran Amurat osadzil/
Aby was iak Smoł požarl/ná to sie nárzadzil.
Zá czym iuž myšli látwo swiát w šystek zholdowác/
A niechce w páństwie iego/towárzyšá chowác.

Nietylko

Pietna-
ście nies-
dział.

Nie tylko obcych Krolow/ lecz Brata własnego/
 Niechce mieć/ zamordnie okrutnie każdego.
 A gdyby sie wam troche nogá podwinelá/
 Jużby zá tym y Rzymśka moc wśystka zginelá.
 Boby wámi ná Rzeczú Niemiecká woiował/
 Tátaryby przez páństwą wáśke przeprawował.
 Ktorych niemoże nigdy do Niemiec prowadzić/
 Ażby pierwey Polśke mógł swá moca osadzić.
 Skąd by mu sie już páństwo żadne nie opárlo/
 Jużby tyráństwo iego/ wśystek świat požárlo.
 Ná was ci przyślá koley/ o was tylko stoi/
 Lecz sie meśtwá wáśzego/ sprzykrá kuśic boi.
 A Boialby sie bázrziey/ byście sami chcieli/
 Pewnieby dawoynicy z was mocy nie mieli.
 Samibyście wy mogli/ sami ich moc zgromić/
 Musiałby sie ich stolec/ y tyráństwo zlomic.
 Gdyby sie z meśtwem wáśzym zgodá oblapilá/
 Jużby z Bogiem fortuna do was przystapilá.
 Jużbyście y zá morze Turká wypłósyli/
 Wieceyby sie w Europie tu niekóśsyli.
 Bo to naród niżejenny/ tylko stráchem stoi/
 A kiedy kżemu przydzie/ y cieniá sie boi.
 Wiecie iáť ich Iwonia on z Wołochy łomil/
 Y ich o sto tysiecy igraiac pogromil.
 Z prostym chłopśtwem/ ktorých broń tylko kúje byly/
 A kósy/ wždy poháncóm zuchwáłym dobili.

 Koley.

Iwonia.

Nápomínání do Kycerstvá

Lud niewolny niestaty/gruby zholdowány/
 Pátrcie iak byl gore wziat/mestwem nád pogány.
 Iz gdyby byl Hieremi Iwonie nie zdrádzil/
 Z Constantinopola by snadz sam Turka wysadzil.
 Nie máiac ni posilkow/ani rádnych pánow/
 Ni Kycerstwá/ni strzelby/ni spráwnych hetmánow.
 Wzdy sie tak Turcy byli/ w Grecyey strwożyli/
 Iz ná przespieczne mieyscá/skárby swe wozili.
 Mieniac dwádziestá tysiac z Iwonia Polakow/
 Ktorych ledwo tysiac byl/Podolskich Kozakow.
 Wołochow tez trzydziesti tysiac/chłopstwá bylo/
 A Turkow o sto tysiac z Multany zginelo.
 Sam Żelim do Kościola ná modlitwy chodzil/
 By od lotrá Iwonie/Turki wyswobodzil.
 Dosyciem wam powiedziat/skad Turcy powstáli/
 Jáko/y iak z możnymi Monárchy działáli.
 Z Serbami ktorych ledwo dziesiec tysiac bylo/
 Wzdy ich stokroc to woysto mále/meżnie bito.
 Tych skutlawşy/Bulgárom przymierze zlamáli/
 Ktorzy dwunásćie tysiac/meżnie odpieráli/
 Turkom/iz sto tysiecy poháncow poleglo/
 Z Amuratem Cesarzem/gdzie żródlo krwia biegló.
 Po tych z Greckim Cesarzem/y z Kaczkim Despotem/
 Ktorzy tez wnatrznym byli/strwożeni kłopotem/
 A ludu miec nie mogli/o dwádziestá tysiac/
 Na ośm Turkow/iednego meżá ledwo liczac.

Z tím tur
 cy walęży-
 li.

Nuž Władstaw Jągelowicz/y z Ludwigiem śmiálym
 Ják Turkow meźnie bili często/woyściem málym.
 Niedziw iż zřántowali/bo iák ná žart práwie/
 Dwádzesćiá cžterzy tysiac/ludu mieli w spráwie.
 A Turkow dwie ście tysiac: nierowno tám bylo/
 Bo dziesiec Węgrow/ná sto Turkow vderzylo.
 A wy nád ty narody wšyřtki przodek macie/
 Cžegož wam niedostaie/ná co wždy cžekacie.
 Sláhcicow pultora stá tysiac/bedzie záwždy/
 S ktorych iáko Herkules/mož vdatny každý.
 Kystunek Kycercki iest v wšyřtkich dostátkiem/
 A Deliumak lystka zá tarcza posládkiem/
 Šbroie z nich řaden niema/v nas pelno tego/
 Iž sie kókořy lega/w Helmách v drugiego.
 Nuž/czy málo teř Strzelcow/y polnych kozákw/
 Onych meźnych Podolskich/y Kuskich iunákw.
 Drudzy iż z kim niemáto/w kárcžmie sie koláczá/
 Chlopi bitni ná zdráadne to przymierze pláczá.
 Drugim sie služyc niechce/wolalby z nich každý/
 S Tátáryzнем/z Turcžyнем v gániác sie záwždy.
 A gđzieby ná pospolstwo/wypráwowáć przyszlo/
 O dwie ście by ich tysiac/cžystych chtopow wysřlo.
 Coby sie teř pomogli bić/iáko sláhcicy/
 Niezrownáliby z námi liczba Uzycžycy/
 Mestwem áni wspomináć/w tym przegráio záwždy/
 Bo cerřtwosćia nád Turká/ma dánek Poliak každý.
 Strzelby

 Moc pol
 ka.

Napominanie do Rycerstwa.

Strzelby też z łaski Bożey rządney dosyć mamy/
A lepiey sie niż oni w niey (rzecz moge) znamy.
Nuż w madre/w dzielne/w mężne/pátrzymy Senatori/
S ktorych może każdy brác/cnot Rycerskich wzory.
Kto zliczy wshystki sławne/w Sármaczey pány/
Ktorzyby godnie mogli byc/práwie Hetmány.
Bo y ráda/y mieczem tráfi każdy snádnie/
Wam w tey potrzebie pomoc/ kiedy czas przypádnie.
Czego nigdy ni ony Greckie woyská miáły/
Ni Trojáńskie/choć sie lat dziesięć potykały.
A gdyż wam dał Bog wodze/ y Rycerstwo takie
Spráwne/y tu boiowi ryszunki wshelákie.
Czemuzbyscie niemogli bronic swych wolności/
Sámych siebie/żon/dziaték/ praw/y máietności.
Chwały Bożey/oyczyzny od przodków nábytey/
A wshystkíey według stanów Rzeczypospolitey.
Czego wshystkiego/snádnie obronic możecie/
Máiac Boga Hetmánem/gdyż sami záchcecie.
Nie czekáiac ázby was pojedynkiem brano/
W oyczyźnie własney srogo/w okowy wiazano.
Albo gdy was áni tám/áni sám niestánie/
Kiedy inż ze wshystkich stron/ostocza pogánie.
Niechay o was nie mowia: Miedrshy Lách po škodzie/
Lepiey ci wczas rozum miec/myslac o przygodzie.
Bo to práwym sláchetnym Rycerzom przystoi/
Niepuszczáć sie ná wici/stac gotowo w zbroi.
Nieczekáć

Nie czekać ostateczney Bronienia godziny/
 Gdy już drugi zabaczy myslie do rodziny.
 Nie czekać ażby już gwałt przymusił do wojny/
 Ale radzić o sobie/poki czas przystoyny.
 Bo głupim/non putaram, to mowić należy/
 Wiedzac/iż to nie minie/lecz pewnie przybieży.
 Bądź krotki/bądź dlugi czas/z Turki zaśby chodźcie/
 A długo zaśtarczyły wrzod/zwykl gorzey szkodzić.
 Lepiejci pospolicie miała rzecz vsmierzyć/
 Niż gdy ogień moc weźmie/á pocznie sie szerzyć.
 Ktemu nas rozmaite przykłady przywiodza/
 Iż odwłoki nieszczesne/zawszdy barzo szkodza.
 Mowi dziś Grek/z Serbinem: á krotz o tym wiedzial.
 Mowi Wegrzyn/radbych dziś w swey wolności siez
 Lecz tá ich mowá prozna/tiedy wezas niechcieli: (dział.
 Obrony swey obmyslać/ gdy pogoda mieli.
 Aż kiedy im gwałt przyszedł/ á Turczyn przed wroty/
 Tak stracili swiebody/z państwem kleinot złoty.
 Przeto mezne Kycerstwo/poki w swey wolności
 Trwacie/ y poki kwitnie korona w calosci.
 Poki w peciech nie chodzim/gardl nam niepobranol
 Poki nas ieszcze wszystkich nie pomordowano.
 Myslcie radze o sobie wezas/poki czas macie/
 Goyz was ten biez nie minie/z rzeczy dobrze znacie.
 Macie wszystko pomysli/czegoz wam potrzeba/
 Tylko Hetmanem zwierzchnim/obrac Bogá z nieba.
 Nic wam

Upomnienie do Kycerstwa.

Fundament
Kycercki w
proznowa-
niu
ginie.

Nie wam na wſzem nieſchodzi/wedlug potrzeb wojny
 Macie w tych rzeczach wſyſtych fundamēt przyſtoy
 Fundament ktory ſie rad pſuie/w proznowaniu/ (ny.
 A wpada w nieſluſnym/z ſzkoda używaniu.
 A poty pożyteczny w ſwoim gruncie bywa/
 Poſi Rzeczpoſpolita/madrze go używa.
 Bo iał wam meſtwo waſze/ ma przynieſc pożytek/
 A ſlawe/gdyż tracicie dzielnoſc ſwa przez zbytek.
 Gdy moc/ y iey naczynie na ſie obracacie/
 Tych co na zniſzczenie/was godza/omijacie.
 Saſiad ſaſiada gromi / brat brata morduje/
 A Tatarzyn z Podolſkich lupow triumphuje/
 Stad mamy naruſzone o ſobie mniemanie/
 A o ſlawie Sarmatſkiej/ wſzczypne ſemranie.
 Straſz on Turczyn/przyſiagl raz tak Taranowſkiemu:
 Mowiac/żem ieſt powinien wiele gniazdu ſwemu:
 A to twierdza/ze Turcy na Polſkie Kroleſtwo/
 Barzo ſie ogladaja/y na iego meſtwo.
 Ale teraz barzo stad ſa Polakom hardzi/
 Iz Polſke tak niteżemni trapia/dlugo ſmardzi.
 Tatarowie/y Moſkwa odpozu niemajac/
 Stad Turcy rozumieia/iz Polak ieſt zaiac.
 Ale gdybyſcie wy raz Tatarow ſtukali
 Znacznie/a meſtwa ſwego/ten znak pokazali.
 Pewnieby Turcy do was/ nie wy do nich ſtalif.
 O pokoy/a ſtale by wiare wypelniali.

Straſo-
we ſlowa
ktore na
Boga / y
na ſable
poprzy-
siagi.

A w was

A w wadze by was mieli/w sławie/y w godności/
 A obawiałiby się/ tey wáśney czynności.
 To Stráś: á teraz przy nas Czauśz własnie drugi
 W tyż słowá/ o Polakách práwil tráktat dlugi.
 Zámknął tym/ gdyby wáśy raz w spárli Tátary/
 Jużby y Turcy ná was pátrzyli przez spáry.
 To Turcy o was mówia/iákże się nie wstydać/
 Dla rosterkow domowych/sławe ná targ wydać.
 Albo w tak złe mniemánie wpásć/ z prosney gnusności/
 Mogac w niebo głowe wzniesć/ z rycerskiej dzielno:
 Mogac snádnie Tátárskie/náiażdy wkrócić/ (ści.
 Wybic/wysiecz z Tauryki/y wniwecz obrocić.
 Kilkonásie tyśiecy Kozáków to spráwia/
 Owych mówie wrywká/co się w polách báwia.
 A przynámniey dwánaśie tyśiecy żołnierzow/
 Żywnosć tám/ kto chce látwa/ pełno dżikich zwierzow
 Báiałci Owidius/ co de ponto písał/
 Lepiey ia to sam widział/ on zda mi się slyśał.
 Albo iż był rośkoszny Włoch/z Rzymu pieśezony/
 Przeto mu tám ten kray był/iák piekło sprzykrzony.
 Kiedyby były w Polsce Virtutis prámia,
 Pomogłoby co żywo/ nie stráśnaby via.
 Tylko Bachusa/ Gule/ Rośkosz viac w wodze/
 Nie vmrze głodem żołnierz/y w Tátárskiej drodze.
 Bo enotá nie przez rośkosz/sławe koronuie/
 Ale po ciestkich pracách/z swymi triumphuie.

1575.
 12 Martii.
 W Kon-
 stantino-
 polu dwa
 rzániná
 Cesarsties
 go była ro-
 zmowa/
 ktore^o się
 zámileżé
 godzi.

Napominanie do Rycerstwa.

Słończywszy trudne sprawy/w pocie w krwawym boju
 Dopiero w złotym z swymi/ odpocznie pokoju. (iu.
 Na gore małymwstepna wszystkich poprowadzi/
 A w wiecznie trwałych gmachach/rzedem ich posadzi
 Na marmorowych skalach imie ich wyryje/
 Iż ich zawisła starość/wiecznie nieodmyje.
 Ta o sławne Rycerstwo/was czeka korona/
 Ktora wam zgotowała/oyczyzny obrona.
 Iż za waszym powodem/wszystko Chrześciaństwo/
 Pomoże wam chetliwie/ na to zle pogánstwo.
 Jako Ateniensses w Moratonstkiey woynie/
 Przeciw Persom o wolność/podietey przystoynie.
 Wsystki Greckie wzbudzili Krolestwa do zgody/
 Iż do gardł meźnie stali/ dla miley swiebody.
 Tak iż Persow y ziemia/ y morzem potarli/
 Z siedmiakroc set tysiecy Xerrowi odparli.
 Oyczyzne wybawili/ od naziądow scrogich/
 A w zgodzie sie dobili/ swoich swiebod drogich.
 Tak zec wszystkie narody/Bogu poświęcone/
 Z wami wespól za iedno/wnet beda złączone.
 Gdy wy rey powiedziecie/ wiernie wam pomoga/
 Iż Pogánin hårda mysl spusci/z nagla trwoga.
 Na wasci Niemcy/Włoszy/ Hispani czekaia/
 A Węgierstkie ostatki/też na was patrzaia.
 Samem to od nich slyszal/z przysiega płacźliwa/
 Iż sie wam ofiaruia/z szczeroscia prawdźliwa.

Rączże ty sam o Pánie z Syonu świętego/
 Zetrzec sceptrum tyránna/ srogie przekletogo.
 Gdyż zwycięstwo v ciebie/ nie z vffow wielkości/
 Należy/ lecz z wśhecmocney twoiey opátrznosci:
 Iż kiedy ty sam rączysz/ mocarz hárdy każdy
 Zginie/ á wierni twoi beda kwitnac zámwždy.

A M E N.

Do Czytelniká.

Iż rad służę onczynie/ Czytelniku miły/
 Ty rzeczy w trohny nasob ieszcze dłużey były.
 Bom chciał podać o sńku/ y Turckien sprawie/
 Dbyczáich woiennych/ y iák ich bić práwie.
 Lecz mi teraz czas kazał/ bych tym concludował/
 W rychlec co inżego dam/ com pilniey zgotował.

Badz iáskawo.

M A T Y S
 Strykowski.

Przydalem tu ná ostátku Cztelniku mily
Modlitwy/ Dncow swietych/ Prorokow/ Krolow/ y me-
żow zacnych/ o samey vssności/ ktora ma byc w opá-
trzności B O Źey pośládaná.

Modlitwá Uze Krolá Zydowskiego.

2. Paralip: 14.

Tę modlitwá Uzá/ do Pána Boga z sercá mowit:
Kiedy przeciw niemu Zará Murzynski Krol przyciagnal/
podzieśieć kroc stem tysiecy żołnierzow walecznych/ y ze trzy ma sty
wozow z kofami/ przypráwnych wedlug onego zwycáiu woyny.
Pánie nie iest v ciebie żadna rozność/ iesli w mále albo w wiel-
kości ludu wspomágać máš: Wspomoz mie Pánie B O Źe náš/ w
tobie bowiem y w imieniu twoim vssánie máiac/ wysliszmy prze-
ciw tey wielkości Pánie. Tyś iest Bog náš/ nie przemoże przeciw
tobie stowieć. Státo sie tedy/ iż byli rosproszeni Murzynowie/
y bit ich Krol/ áž do wygładzenia.

Modlitwá Judyt/ gdy miała
Holoferná zabić. Iudit 9.

W Anie B O Źe/ Oycá mego Symeoná / ktoryś mi
dat mież tu bronieniu sie cudzoziemcom. ktorzy sie gwat-
towniećami stáli w plugástwíe swoim/ y obnázyli w styd pániczki/
tu háńbie/ etc

Nápowinanie Ezechiaszowo przeciw Senná-
cherybowi. 4. Reg: 19.

W Anie Boże Izraelski/ ktory siedzisz nad Cherubiny/ tyś iest
Bog sam Krolow wssytkich ziemie. Tyś wżynil niebo y
ziemie/ náktoñ vcho twoie/ á sluchay: Otworz Pánie oczy
swie. obáż y vstysz wssytki słowa Sennácheribowe/ iákie poselstwo
pryslat

przysłał/ aby nam wrogat z Bogá żywiacego. Zaprawda Pánie/ rosprosyli Krolowie Assyrijscy/ Narody y ziemie ich/ y wniwecz obročili Bogi ich. Nie byli bowiem Bogowie/ ale robotá rak ludzkiich/ z drzewá/ y z kámenia. y wygubili ich. Teraz tedy Pánie Boże náš/ zbaw nas z ruku ich/ aby wiedziaty wšyſtſki Kroleſtwá/ iżes ty ieſt Pan Bog ſam.

Wodlitwá Jozáphátowá przeciw nieprzyiacielom. 2. Paral: 20.

Panie Boże oycow náſzych/ tyſ ieſt Bog w niebie/ y pánuieſ wšyſtkim Kroleſtwom narodow. W rece twoiey ieſt síla/ y moźnoſć/ á żaden ſie tobie ſprzeciwić niemoże / etc. W nas zaprawda nie ieſt taka moc/ abyſmy ſie mogli tey wielkoſci ſprzeciwić/ kódra gwałtem náſtá ná nas: przeto gdyż niewiemy cobyſmy czynić mieli/ tylko to ſobie zoſpawniemy/ abyſmy oczy ſwoie ku tobie ſtániali.

Nápomínánie Jazyhelá/ ſyná Zácháriaſzowego do ludu.
Nieboycie ſie/ áni ſie lekaycie tey wielkoſci/ nie ieſt to bowiem wáſzá woyna ále Boża.

Nápomínánie Jozáphátowo w poſrzedku ludu.

Stuchaycie mie meźowie ludzcy/ y wšyſcy obywátele Hierozolimſcy/ wierźcie pánu BOGU wáſemu/ á beſpieźni beďſciecie/ wierźcie Prorokom iego/ á wšyſtki rzezy wynda wam ku ſzeſćciu.

Nápomínánie meźá Bożego/ do Amazáná.

Jeſli mniemaſ/ iż woyna nalezy w moźnoſci zaſtepow: weźni to Bog/ iż beďſieſ zwycięzon od nieprzyiaciot. BOWIEM Bogu nalezy/ y wſpomoc/ y ku wćiekaniu obročić.

Nápomínánie Judy Máchábeuſzá do ludu.

I. Mach: 3.

Storo lud wyſrzał wroſko/ ciagnáce przeciw ſobie/ rzekli do Judy: Niáktze byſmy mogli wálezyć przeciw tak wielkiej wielkoſci/ y tak mocney: á myſmy dziś poſtem ſpracowáni: A rzekli Judáſ:
Łáwra

Látwó jest záwrzec wielkość w reku mátego woyská / á nie jest roz-
noś przed oblicznościa Boga niebieskiego / wybáwiac w wielkości
albo w male. Abowiem nie w wielkości zaszepow zwoyciestwo
woyny / ale z nieba možnośc jest. Oni ciągná do nas w wielkości
zuchfátey y pyśney / áby nas zgubili / y żony / y dźiatki náše / áby nas
ztupili. A my bedziem wálczyć zá duśe náše / y práwá náše / á sam
Bog zetrze ich przed oblicznościa náša. Nieboycief sie ich wy-
przeto / á skoro przestat mowić / yderzył ná nie / y stárty jest przeciw-
nié przed oblicznościa iego.

Modlitwa tegoż Judy / gdy sie iuż tuż miał potkáć
z nieprzytácielem. 1. Mach: 4.

A widzieli woysko mocne / y modlit sie: Bógostáwionyś jest zbá-
wiciel Izraelski / ktoryś stárt gwáttowne nárázdy mocarzá w re-
ku stugi swego Dawida / y pod / s obozy cudzoziemskie / w reku Jo-
náty syná Saálowego / y giermka iego.
Záwrzy ten zaszep w reku ludu twego Izraelskiego / á niech bedzie
pohánbion w iezdnych y w zaszepie swoim. Day im boiáñ / á zes-
fromoc y potlum śmiátośc síly ich / á niechay beda wzruszeni stru-
sentim swoim / zrzuc ich mieczem miluiscych ciebie / á beda cie spo-
tecznie chwálic / ktory znáta imie twoie w piesniách: A stoczyli bi-
twe / y zábili z woyská Lisyassowego pieć tysiecy ludu.

Słowa Judásowe do ludu.

Gdy niektorzy wćielac chćieli / Judás ich nápominał / mowiac:
A iesliż sie przybliżył czas náś / vmrzymy w meśtwie / y w síle nášey
potężnie / dla bráctey nášey / á nieczyñmy fromoty chwale nášey / ec.

